

Módszertan

1. Néhány fontosabb országos adat

A fejezetben azokat a fontosabb országos adatokat közöljük, melyek területi bontásban nem állnak rendelkezésre, illetve területi szinten nem értelmezhetők.

2. Összehasonlító adatok

A tervezési-statisztikai régió több megye (a főváros) területére kiterjedő, az érintett megyék közigazgatási határával határolt, egybefüggő tervezési, illetve statisztikai területi egység.

A fejezetben közölt adatok értelmezése szempontjából az ágazati fejezetek megjegyzései a mérvadók. Az országos adatok tartalmazzák a területre nem bontható, a külföldre és az országhatáron kívüli tevékenységre vonatkozó adatokat is.

A szociális és az egészségügyi ellátás adatait az intézmények működési helye szerint közöljük.

Születéskor várható átlagos élettartam: azt fejezi ki, hogy az újszülöttek az adott év halandósági viszonyai mellett még hány évi élettartamra számíthatnak.

Gyermek népesség eltartottsági rátája: a 0–14 éves népesség a 15–64 éves népesség százalékában.

Idős népesség eltartottsági rátája: a 65 éves és idősebb népesség a 15–64 éves népesség százalékában.

Eltartott népesség rátája: a gyermek- és az idős népesség a 15–64 éves népesség százalékában.

Öregedési index: az idős népesség a gyermeknépesség százalékában

3. A fontosabb adatok idősorai

A fejezetben közölt adatok értelmezése szempontjából az ágazati fejezetek megjegyzései a mérvadók.

A beruházási adatok a 19 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, valamint a 9 főnél többet foglalkoztató építőipari vállalkozások és létszám-kategóriától függetlenül a költségvetési szervek és a nonprofit szervezetek beruházás helye szerinti adatai.

Az adatokat az **iparban és az építőiparban** a mindenkor szervezet szerint közöljük. Az indexek közlésénél az összehasonlíthatóságot biztosítottuk. Az ipar adatai székhely szerint megfigyelt adatok. Az **ipari termelés indexe** 1991-ig terméksoros közelítő módszerrel számított, 1992-től 1998-ig az 50 fő feletti, 1999-től a 49 fő feletti vállalkozások székhely szerinti adata. Az **építőipari termelés indexei** telephely szerint megfigyelt adatok.

Elhelyezést nyújtó szociális intézmény: a tartós bentlakásos és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények együttes adata.

4. Népesség, népmozgalom

Népességadatok meghatározása: az 1990. január 1-je utáni népességszámot a 2001. február 1-jei népszámlálás végleges adatai alapján visszamenőleg korrigálva közöljük; 2001. január 1-je után a 2001. február 1-jei népszámlálás bázisán, a természetes népmozgalmi (élveszületési, halálozási) statisztika adatainak felhasználásával, valamint a belföldi és a nemzetközi vándorlást figyelembe véve számítjuk.

Lakónépesség: az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

Házasságkötés: a hivatalosan eljáró anyakönyvvezető előtt – két tanú jelenlétében – kötött házasság.

Bejegyzett élettársi kapcsolat: 2009. július 1-jétől a bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló 2009. évi XXIX. törvény alapján a hivatalosan eljáró anyakönyvvezető előtt – két tanú jelenlétében – két, tizennyolcadik életévét betöltött, azonos nemű személyek között létesített kapcsolat.

Válás: a jogerőre emelkedett bírói ítélettel felbontott és érvénytelenített házasság.

Élveszületés (az ENSZ ajánlásának megfelelően): olyan magzat világrajövele, aki az életnek valamilyen jelét adja, tekintet nélkül arra, hogy mennyi ideig volt az anya méhében és mennyi ideig élt.

Élveszületési sorrend: az a szám, amely megmutatja, hogy az újszülött az anyának sorrendben hányadik élveszületettje. Többes (iker-) szülés esetén minden gyermeket születése sorrendjében külön kell számolni.

Természetes szaporodás, fogyás: az élveszületések és a halálozások különbözete.

Magzati halálozás: a magzatnak a szülés előtt bekövetkezett elhalála, függetlenül a terhesség tartamától. **Korai- és középidős magzati halálozás:** ha a magzat az anya testétől történt elválasztás után az élet semmilyen jelét nem adta, és ha a fogamzástól számított teljes 24 hét vagy annál rövidebb idő telt el, vagy ha a magzat kora nem állapítható meg, de a magzat hossza 30 cm vagy annál kevesebb, vagy ha a magzat súlya legfeljebb 500 g. **Késői magzati halálozás:** ha a magzat az anya testétől történt elválasztás után az élet semmilyen jelét nem adta, és a fogamzástól számított teljes 24 hétnél hosszabb idő telt el, vagy ha a magzat kora nem állapítható meg, de a magzat hossza 30 cm-nél nagyobb, vagy ha a magzat súlya 500 g-nál több.

Terhességmegszakítás: a terhesség szándékos beavatkozással – művi úton – történő megszakítása.

Magzati veszteség: a magzati halálozás és a terhességmegszakítás együtt.

Halálozás (az ENSZ ajánlásának megfelelően): az élet minden jelének végleges elmúlása az elveszületés megtörténte után bármikor, azaz az életműködésnek a születés utáni megszűnése, a feléledés képessége nélkül. **Csecsemőhalálozás:** az elveszületést követően, az egy éves kor betöltése előtt bekövetkezett halálozás. A halvaszülető és a születésének évfordulóján meghalt gyermek nem csecsemőhalott.

Halálok: mindazon betegség, kóros állapot vagy sérülés, amely a halált kiváltotta vagy ahhoz hozzájárult, valamint a baleset vagy erőszak körülményei, amelyek ilyen sérülést létrehoztak. A *halálok csoportosítása* a betegségek nemzetközi osztályozása (BNO-X.) alapján történik.

Öngyilkosságok: az adatok a halállal végződött eseteket tartalmazzák, az öngyilkossági kísérleteket nem. Az adatok területi csoportosítása az elkövető tényleges lakóhelye szerint, az egyes korcsoportokba sorolás a betöltött életkor alapján történik.

A **belföldi vándorlás:** a népesség települések közötti, lakásbejelentési kötelezettséggel járó lakóhelyváltogatása. A településen belüli lakásváltogatások az adatokban nem szerepelnek.

Állandó vándorlás: ha a vándorló lakóhelyét elhagyva, más településen lévő lakást jelöl meg lakóhelyeül.

Ideiglenes vándorlás: ha a vándorló lakóhelyét fenntartva változtat lakást, s új lakását tartózkodási helynek jelöli meg, valamint akkor is, ha egyik tartózkodási helyről másik tartózkodási helyre költözik.

Állandó költözés: az a településhatáron belüli lakásváltozás, amikor a költöző eredeti lakásából elköltözik, és új lakcímre jelentkezik be.

Ideiglenes költözés: az a településhatáron belüli lakásváltoztatás, amikor a költöző fenntartja eredeti lakását is, és új lakásába mint tartózkodási helyre jelentkezik be.

A népmozgalmi adatokat a tényleges lakóhely szerint közöljük. A korcsoportos megoszláshoz az ismeretlen korúakat általában a legidősebbek csoportjában szerepeltetjük.

Magyarországra bevándorló külföldi állampolgár: az a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedélyért folyamodó külföldi állampolgár, aki a vonatkozási évben az országba bevándorolt.

Magyarországról kivándorló külföldi állampolgár: az a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi állampolgár, aki a vonatkozási évben az országból kivándorolt.

Nemzetközi vándorlási különbözet: az adott évben Magyarországra bevándorló és onnan kivándorló külföldi állampolgárok számának különbsége.

Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgár: az a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi állampolgár, aki a vonatkozási év január 1-jén az országban tartózkodott.

Magyar állampolgárságot kapott személy: aki honosítással (külföldi állampolgárként született), vagy vissza-honosítással (korábbi magyar állampolgársága megszűnt) vált magyar állampolgárrá.

Adatforrás: a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala lakcím-bejelentési rendszeren alapuló adatgyűjtése, valamint a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal külföldiekre vonatkozó nyilvántartásai.

5. Társadalom

5.1. Foglalkoztatottság, keresetek

Alkalmazásban állók száma és keresete

Intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer (2.1, 5.1.1.–5.1.6. táblák)

Alkalmazásban állónak tekintendő az a munkavállaló, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, megállapodása alapján munkadíj ellenében munkavégzésre kötelezett. Az alkalmazásban állók statisztikai állományi létszáma magában foglalja a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személyeket a munkából meghatározott okok miatt (szülési szabadság, gyés, gyed, betegség vagy fizetés nélküli szabadság miatt egy hónapot meghaladó távollét) távollévők és a munkaszerződés szerint 60 munkaóránál rövidebb munkaidőben foglalkoztatottak kivételével.

Átlagkereset: a keresettömeg (bérkölség) és a foglalkoztatottak létszámának hányadosaként számított mutató. Számításához a munkáltatóknál teljes munkaidőben foglalkoztatottak adatait használjuk. **Bruttó kereset:** a személyi jövedelemadó, az egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot, valamint a munkavállalói járulékot is tartalmazó alapbér és egyéb jogcímenekén fizetett kereseti elemek (bérpótlék, kiegészítő fizetés, prémium, jutalom, 13. és további havi fizetés) összege. **Nettó átlagkereset:** a bruttó átlagkeresetből gazdálkodó szervezetként a mindenkori munkavállalói járulék, a személyi jövedelemadó, valamint az egészségbiztosítási és a nyugdíjjárulék levonásával és az adott évre érvényes járulékküszöb és az alkalmazotti kedvezményre jogosító jövedelemhatár figyelembevételével számított adat. A gyerekek utáni adókedvezmény hatását nem tartalmazza.

Az átlagkeresetet bemutató táblákban előfordulhat, hogy az összes foglalkoztatott keresetének indexe nem esik a részindexek közé. A jelenség azon alapul, hogy nemcsak a bérek változtak meg egy év alatt, hanem az alkalmazásban állók összetétele is. E statisztikai jelenség részletesebben megismerhető Köves–Párniczky: Általános statisztika című könyvéből (9. fejezet: Főátlagok összehasonlítása).

Munkajövedelem: (munkavégzéshez kötődő jövedelem) a hazai kereseti elemeken felüli pénzbeli, illetve természetbeni juttatásokat is tartalmazza, melyek a nemzetközi (Eurostat-) ajánlás szerint részei a keresetnek. Ilyen például a külföldi kiküldetésnek a munkabér összegét meghaladó díjazása, a lakhatási költség térítése, az étkezési térítés, a munkába járás költségének térítése, a saját használatra biztosított cégautóval kapcsolatos költségtérítések, a jubileumi jutalom, a tárgyjutalmak.

Adatforrás: Vállalkozások: a 19 (építőiparban 9) fő feletti vállalkozások esetében az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés, a megfigyelés e szervezeti körben teljes körű. A 19 (építőiparban 9) fő és az alatti vállalkozások esetében az adatforrás szintén az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés, azonban a megfigyelés ebben a körben kizárólag a kiválasztott vállalkozásokra terjed ki, az adatok teljeskörűsítése az adóadatok segítségével történik.

Költségvetési és társadalombiztosítási szervezetek: az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés (a megfigyelés teljes körű). **Nonprofit szervezetek:** az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés (a megfigyelés a kijelölt szervezetekre vonatkozik).

A szervezetek létszám-kategória szerinti besorolása a tényleges létszám alapján történt. Az adatok – kisebb átfedésektől eltekintve – telephely szerinti, a megye területére vonatkoznak. Az alapértelmezéstől való eltérést a táblázatoknál jelöltük: "székhely szerinti adatok".

A publikált munkaügyi statisztikai adatok, ahol egyéb megjegyzés nincs, 2006-tól a teljes nemzetgazdaságra vonatkoznak.

Módszertani forrás: Útmutató a munkaügy-statisztikai adatszolgáltatáshoz (KSH, Budapest, 2009) című módszertani segédlet és az ehhez kapcsolódó kiegészítések.

Foglalkoztatottság, munkanélküliség

Munkaerő-felmérés (2.1., 3.6. és 5.1.7. tábla)

A munkaerő-felmérés a magánháztartásokra kiterjedő reprezentatív felvétel. Az International Labour Office (ILO) fogalmait használva a 15–74 éves népesség gazdasági aktivitását vizsgálja.

A mintába kijelölt címek száma 1998-tól negyedévente mintegy 38 ezer. Az egyes népességcsoportok létszáma a munkaerő-felmérés mintájából teljeskörűsítéssel számítható. A közölt éves adatok a negyedéves felvételtől származó teljeskörűsített adatok átlagai. Az 1998–2001 évek adatai a 2001. évi népszámláláson alapuló népességszám-visszavezetés, 2002-től pedig a 2001. évi népszámláláson alapuló népességszám-továbbvezetés alapján súlyozott adatok.

Foglalkoztatott: az a személy, aki a megfigyelt héten legalább 1 órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, illetve rendelkezett olyan munkával, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság, ideértve a szülési szabadságot is) volt távol. A gyermekgondozási díjban (gyed), gyermekgondozási segélyben (gyes) részesülők a nemzetközi ajánlásnak megfelelően nem tekintendők foglalkoztatottnak, hacsak nem végeztek a megfigyelt héten jövedelmet biztosító munkát.

Munkanélküli: az a személy, aki az adott héten nem dolgozott, és nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távol volt; a kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát (állami vagy magán-munkaközvetítőt keresett fel, munkáltatókat személyesen keresett meg, hirdetést adott fel vagy hirdetésre válaszolt stb.); két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást, illetve már talált munkát, ahol 90 napon belül dolgozni kezd. (A Foglalkoztatási Hivatal adatgyűjtése a nyilvántartásba vett álláskeresőkre vonatkozik, lásd a *nyilvántartott álláskereső* fogalmát.)

Gazdaságilag aktív népesség: a foglalkoztatottak és a munkanélküliek együttes száma.

Gazdaságilag nem aktív: az a személy, aki nem sorolható be sem a foglalkoztatottak, sem a munkanélküliek csoportjába. Ide tartoznak többek között a tanulók, a nem dolgozó nyugdíjasok, a háztartásbeliek, az idénymunkások az idényn kívül, ha nem kerestek munkát, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevők. Sajátos csoportot képeznek az ún. *passzív munkanélküliek*, akik szeretnének ugyan munkát találni, de kedvezőtlennek ítélve elhelyezkedési esélyeiket, nem keresnek aktívan munkát.

Aktivitási arány: a gazdaságilag aktívaknak a megfelelő korcsoportba tartozó népességhez viszonyított aránya.

Foglalkoztatási arány: a foglalkoztatottaknak a megfelelő korcsoportba tartozó népességhez viszonyított aránya.

Munkanélküliségi ráta: a munkanélkülieknek a megfelelő korcsoportba tartozó gazdaságilag aktív népességen belüli aránya.

Módszertani forrás: Útmutató a munkaügy-statisztikai adatszolgáltatáshoz (KSH, Budapest, 2009) című módszertani segédlet és az ehhez kapcsolódó kiegészítések.

A Foglalkoztatási Hivatal adatgyűjtése (5.1.8.–5.1.11. táblák)

2005. november 1-jétől „A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról” szóló 1991. évi törvény módosításra került. Közlésünkben ennek megfelelően az új fogalmak szerepelnek.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál 2009-ben bevezetett új számítástechnikai rendszer lehetővé teszi:

1. az álláskeresői ellátás különböző típusaiba be- és kilépők számából a szüneteltetésről visszatérő belépők valamint a szüneteltetésre kilépők számának kiszűrését. A szüneteltetés főbb okai a rövid idejű munkavégzés, a GYES, TGYÁS igénybevétele, képzésben való részvétel.
2. azon belépő létszám számbevételét a tárgydőszakot megelőző időpontra, akik részére az álláskeresői ellátás első számfejtése a hiánypótlások miatt húzódott el.

Nyilvántartott álláskereső (regisztrált munkanélküli): az állami munkaközvetítő irodában nyilvántartásba vett személy, aki munkaviszonnyal nem rendelkezik, nem nyugdíjas, nem tanuló; foglalkoztatást elősegítő támogatásban (átképzés, közhasznú foglalkoztatás stb.) nem részesül; munkát, állást vagy önálló foglalkoztatást keres, és ennek érdekében munkavégzésre rendelkezésre áll és a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálattal álláskeresői megállapodást kötött. A közölt adatok december 20-ra vonatkoznak. (A munkaerő-felmérés reprezentatív megfigyelési köre a 15–74 éves népességre vonatkozik, és munkanélküli-definíciója is eltér az itt közöltől.)

Nyilvántartott pályakezdő álláskereső: a nyilvántartott álláskeresők közül azok a 25. életévüket – felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetén 30. életévüket – be nem töltött fiatalok, akik tanulmányaik befejezését követően munkanélküli-ellátásra nem szereztek jogosultságot.

Bejelentett betöltetlen álláshely: a december 20-án fennálló ismert álláshely, amelyet a munkáltató bejelentett vagy a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat feltárt. Egy hónap során a nyilvántartásban megfordult üres álláshelyek száma általában meghaladja a zárónapit.

Álláskeresői járadékban részesülők: a nyilvántartott álláskeresők közül azok, akik álláskeresővé válásukat megelőzően járulékfizetési kötelezettségüknek eleget tettek és így a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvényben (Ft.) meghatározott feltételek szerint álláskeresői járadék folyósítására jogosultságot szereztek. A jogszabály 2005. november 1-jei változása 2006. január 1-jétől a vállalkozók belépését is lehetővé teszi.

Álláskeresői segélyben részesülők: a nyilvántartott álláskeresők közül azok, akik min. 180 napra megállapított álláskeresői járadék folyósítási idejüket kimerítették; akik min. 200, max. 364 nap munkaviszonnyal rendelkeznek, és akiknek a kérelem benyújtásakor a reájuk irányadó nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb 5 év hiányzik és a legalább 140 napra megállapított álláskeresői járadék folyósítási idejüket kimerítették.

Rendszeres szociális segélyben részesülnek a nyilvántartott álláskeresők közül azok, akik munkanélküli-ellátásra való jogosultsági idejüket kimerítették és akiknek a települési önkormányzat az 1993. évi. III. tv. (a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról) szerint rendszeres szociális segélyt állapított meg.

Rendelkezésre állási támogatásban részesülők: azok az aktív korúak ellátására jogosult álláskeresők, akiknek közfoglalkozásuk idején kívüli időszakban a települési önkormányzat az 1993. évi III. tv. (A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról) szerint rendelkezésre állási támogatást folyósít.

Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközzel támogatottak: azok a személyek, akik az Ft. szerint valamely foglalkoztatást elősegítő támogatásban részesülnek. Az aktív foglalkoztatási programok esetében az érintett létszám azokat foglalja magába, akik a tárgy hónapban legalább egy napon támogatott eszköz kedvezményezettjei voltak. Nyilvántartott álláskeresők esetében a résztvevők a támogatás idejére kikerülnek a nyilvántartott álláskereső státuszából.

Az iskolai végzettség, a foglalkoztatás jellege (fizikai, szellemi), továbbá a pályakezdők iskolai végzettség szerinti besorolás esetén hiányos adatfelvétel miatt a részösszegek nem adják ki az összes nyilvántartott álláskereső létszámot.

Módszertani forrás: A munkaerő-piaci helyzet alakulása a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fontosabb adatai alapján című havi jelentés (Foglalkoztatási Hivatal, Budapest, 2007)

Adatforrás: Foglalkoztatási Hivatal.

5.2. A háztartások jövedelme és fogyasztása, személyi jövedelemadó

A Háztartási költségvetési felvételnél 2009-ben módszertani változás történt, és részben közös adatfelvétel keretében került sor mind a fogyasztási, mind a jövedelmi adatok lekérdezésére. Ennek következtében egy új HKÉF (Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel) jött létre. Ebből kétféle feldolgozás készül, külön a fogyasztásra, és külön a jövedelmekre koncentrálva. Így a 2009. évi fogyasztási adatoknál a jövedelmet csak háttérváltozóként (a decilisbe soroláshoz) használjuk.

A minta a magánháztartások kb. negyedszázalékát fogja át. A megfigyelt háztartások egy hónapig naplót vezetnek kiadásairól és bevételeikről, ezt az év végén egy részletes interjú követi a fogyasztásról és a jövedelemről. A sikeres adatfelvételek száma a fogyasztás esetében 7925, a jövedelemre vonatkozóan 9813 volt 2009-ben.

2000-től az adatgyűjtés az Európai Unióban alkalmazott COICOP (a fogyasztás rendeltetés szerinti csoportosítása) alapján történik. A részletes kiadásokat nemcsak egy főre, hanem egy háztartásra és egy fogyasztási egységre számítva is közöljük, mely megkönnyíti az adatok értelmezését. (A használt fogyasztási egység-skála a következő: első aktív felnőtt 1,00; további felnőtt 0,75; első gyermek 0,65; második gyermek 0,50; további gyermek 0,40 egység. Az inaktív háztartásoknál az első (inaktív) felnőtt 0,90; egyéb személyek 0,65 egységet képviselnek).

A Háztartási költségvetési felvételben közreműködő háztartások adatait teljeskörűsítve a kiadások nem érik el a nemzetgazdasági elszámolások statisztikájában kimutatottat. Ez részben a megfigyelés eltérő módszeréből adódik, valamint a megfigyelték köre (csak a magánháztartások) is más a háztartás-statisztikában.

A jövedelmekre vonatkozó részletes adatokat az EU-SILC módszertanának megfelelően közöljük, mivel ezek az adatok szolgálnak a nemzetközi összehasonlítás céljára is. Ennek megfelelően bizonyos, korábban jövedelemként számbavett tételek nem számítanak bele a jövedelembe, így azokat nem lehet közvetlenül összehasonlítani.

Háztartás: olyan személyek összessége, akik – függetlenül a rokoni kapcsolatoktól – közös jövedelmi, illetve fogyasztói közösséget képeznek, folyamatos életviteli költségeiket részben vagy egészben közösen viselik.

Jövedelem: az ún. személyes célú jövedelmek számbavételére és azok felhasználásának megfigyelésére terjed ki, így nem tartalmazza a természetbeni társadalmi juttatások (egészségügyi ellátás, oktatás stb.) értékét.

Kiadás: a háztartásnak folyó évi jövedelemfelhasználásból és megtakarításból, vagyontárgyak értékesítéséből, más háztartástól pénzben vagy természetben kapott ajándék, kárpótlási jegy hasznosításából, illetve hitelfelvételből fedezett kifizetése.

5.3. Lakás, ingatlankezelés

Lakás a lakó- és mellékhelyiségek, valamint egyéb helyiségek együttese, amelyek lehetővé teszik a pihenést és az otthoni tevékenységek folytatását, a főzést és az étkezést, a tisztálkodást, a mosást, az illemhelyhasználatot, valamint az életvitelhez szükséges anyagok és tárgyak tárolását. A lakásnak rendelkeznie kell legalább egy 17 m²-t meghaladó hasznos alapterületű lakószobával, és fűthetőnek kell lennie. **Szoba:** minden olyan fűthető 6 m² feletti lakóhelyiség, amely közvetlen természetes megvilágítással és szellőzéssel, valamint ajtóval vagy falnyílással és legalább egy kétméteres – ajtó, ablak nélküli – falszakasszal rendelkezik.

Üdülő: időszakos tartózkodás, pihenés céljára szolgáló épület, mely egy vagy több üdülőegységet tartalmaz.

Épített lakás, üdülő: az adott évben használatbavételi engedélyt kapott új lakás, illetve üdülő.

Építető: az a jogi, nem jogi vagy természetes személy, akinek részére, megbízásából és anyagi tehervállalásával a lakás- vagy üdülőépítő-tevékenységet végzik. **Önkormányzat mint lakásépítető:** a község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye önkormányzata és az általuk közszolgáltatás céljából alapított intézmények. **Központi költségvetési szerv mint lakásépítető:** a minisztérium, az országos hatáskörű szerv és az általuk meghatározott feladat ellátására létesített önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezet. **Vállalkozás mint lakásépítető:** a hazai, külföldi vagy vegyes tulajdonformában működő, jogi személyiségű vállalkozás a lakásépítő szövetkezettel együtt. **Természetes személy mint lakásépítető:** a lakosság, ha saját anyagi erejéből (készpénz, készpénz és kölcsön), többnyire saját

használatra építkezik. **Egyéb lakásépítető:** a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság és egyéb vállalkozás, az egyéni vállalkozás, a nonprofit szervezet (mint pl. egyesület, alapítvány, egyház).

Megszűnt lakás: az adott évben bontás, átépítés, elemi csapás, megsemmisülés miatt megszűnt lakás.

Bérlemény: a bérleti szerződés tárgya, ami lehet lakás, üzlet, raktár stb.

Lakásbérlemény: a lakásbérleti szerződés tárgya, azaz a lakás céljára bérbe adott bérlemény, a házfelügyelői vagy egyéb szolgálati lakás, valamint a bérbe adatlan (üres) lakás.

Villamosenergia-ellátás

Háztartási fogyasztó: az a fogyasztásmérővel rendelkező háztartás (lakás, társbérlet, üdülő), amely villamosenergia-szolgáltatásban részesül, és fogyasztását a szolgáltató háztartási árszabással külön-külön számolja el.

Háztartások felhasználása: a háztartások (lakások, üdülők) részére értékesített villamos energia mennyisége, ide értve a külön mért, éjszakai árszabás szerint elszámolt villamos energiát is. Nem minősül háztartásnak az a külön mért fogyasztás, amely nem a háztartás szükségletére, hanem ipari tevékenységre szolgál.

Vezetékesgáz-ellátás

Háztartási fogyasztók száma és fogyasztása: a gázenergiát közvetlenül felhasználó, gázfogyasztás-mérővel rendelkező, illetve mérő hiányában átalánydíjat fizető lakások, üdülők száma, valamint lakók által az épületen belül közösen használt, közös fogyasztásmérővel rendelkező helyiségek esetében az épületek száma, illetve fogyasztása.

Fűtési fogyasztók: azok a háztartási gázfogyasztók, akik a lakásukban a gázt közvetlenül fűtésre is használják.

Táv hőellátás

Táv fűtött, melegvízzel ellátott lakás az, amelynél az épületek, épülettömbök hőellátását, melegvíz-szolgáltatását központilag hőerőműből, fűtőműből, lakóépületek központi kazánjából, természetes hőforrásból vezetéken keresztül biztosítják.

Vízellátás, csatornázás

Közüemi ivóvízvezeték-hálózat: a település közigazgatási határán belül általában a közterület alá fektetett, üzembe helyezett, illetve rendeltetésszerűen használatba vett főnyomó- és elosztóvezeték-hálózat együttes hossza, a bekötővezeték nélkül.

Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakás: az a lakás, ahol a lakásban vagy az ahhoz tartozó telken legalább egy elosztóvezetékbe bekapcsolt kifolyócsap van. A kifolyócsap lehet a lakásban, a lakáson kívül a ház falán vagy a házhoz tartozó telek határán belül. 1996 előtt a lakáson belüli és azon kívüli (udvari) kifolyóval rendelkező lakásokat külön is megfigyelte a statisztika.

Háztartásoknak szolgáltatott víz: ivóvízvezetéken a lakosságnak szolgáltatott víz, amely tartalmazza a háztartásban, a háztartáshoz tartozó gazdaságban, udvaron stb. használt víz mennyiségét, függetlenül attól, hogy az a lakásban, annak telkén lévő kifolyócsapból vagy a közterületen elhelyezett közkifolyóból származik.

Közkifolyók: a közterületen kiépített, ivóvízvezetékre kapcsolt vízkivételi helyek, amelyek a lakosság vízellátására szolgálnak.

Közüemi szennyvízgyűjtő-hálózat: elvezető zárt csatornák és műtárgyak egymáshoz kapcsolt rendszere, amelyek a szenny-, használt és csapadékvizet összegyűjtik és elvezetik a szennyvíztisztító telepekre, illetve más szennyvíz-befogadóba. **Egyesített rendszerű zárt csatornahálózat:** a szenny-, használt és csapadékvizet ugyanazon hálózaton vezeti el. **Elválasztó rendszerű zárt csatornahálózat:** külön szennyvízcsatorna vezeti el a szenny- és használt vizet és külön csapadékcatorna a csapadékvizet.

Közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakás: amelyből a keletkező szenny- és használt vizet közvetlen csatlakozással gyűjtőcsatornába vezetik el. Házi csatornával ellátott a lakás, ha a lakásból a szennyvizet föld alatti csatornán keresztül az épület telkén lévő zárt szennyvíztárolóba, szikkasztóba (emésztőbe) vagy egyéb helyre vezetik.

5.4. Egészségügy, baleset

Orvos: az orvosok országos nyilvántartásába felvett, orvosi, fogorvosi diplomával rendelkező személy.

Ápoló: diplomás ápoló, felnőttápoló, csecsemő- és gyermekápoló, mentőápoló, általános ápoló, pszichiátriai és mentálhigiénés szakápoló, intenzív betegellátó szakápoló, körzeti-közösségi szakápoló, foglalkozás-egészségügyi szakápoló, ápolási asszisztens, egyéb szakápoló.

Asszisztens: fogászati asszisztens, röntgenasszisztens, laboratóriumi asszisztens, gyógyszerértékesítő asszisztens, egyéb asszisztens, aneszteziológiai szakasszisztens, műtőszakasszisztens, egyéb egészségügyi szakasszisztens.

Háziorvos és házi gyermekorvos: a lakosság egészségügyi alapellátását végzi. Azokon a településeken, ahol a gyermekek száma nem éri el a 600 főt, a gyermekek ellátását is a háziorvos végzi, ezért a mutató számításakor a háziorvosok és a házi gyermekorvosok együttes számát viszonyítjuk az összlakossághoz.

Háziorvos/házi gyermekorvos betegforgalma: a háziorvosi/házi gyermekorvosi rendelésen való megjelenések száma és a háziorvos/házi gyermekorvos által hívásra, illetve folyamatos ellátás végett lakáson történt beteglátogatásainak, valamint a preventív látogatásainak a száma.

Járóbeteg-szakellátás:

A szakorvosi rendelőintézetekben, fekvőbeteg-ellátó intézet ambulanciáján, orvosi szakképesítéssel rendelkező magánrendelőben jelentkezett betegek vizsgálatát, kezelését végzik. A kórházi ambuláns betegforgalmat is a járóbeteg-szakellátásnál veszik számba.

Megjelenési eset: egy betegnek egy napon belüli megjelenése az adott rendelésen, függetlenül attól, hány szolgáltatást végeztek a részére.

Beavatkozás: egy megjelenés során a beteg részére végzett szolgáltatás(ok) száma.

Nem szakorvosi munkaóra: az OEP-pel kötött finanszírozási szerződés alapján, nem szakorvosi munkaórán végzett olyan önálló tevékenység, amelyet az egészségügyi szakdolgozó szakorvos szakmai irányításával, de nem közvetlen felügyelete mellett, saját szakmai kompetenciában, önállóan végez (pl. gyógytorna, fizikoterápia, gyógymasszázs, dietetika, labor, pszichológia, gyógypedagógia, logopédia stb.).

Az adatok az egészségügyi szolgáltatók székhelye szerint szerepelnek.

Gondozóintézetek

A szűrővizsgálattal felkutatott, szakvizsgálatra beutalt vagy önként jelentkezett betegek rendszeres gondozását végzik.

Új beteg: az, akit a tárgyévben vettek nyilvántartásba, gondozásba; és akit előző gyógykezelése során gyógyultnak nyilvánítottak, de ismét megbetegedett.

Betegforgalom: a betegek – betegség, illetve prevenció okából – év folyamán történt minden gondozóbeli megjelenése.

Nyilvántartott aktív tbc-s beteg: a terápiás új és a továbbkezelt beteg.

Kórházi ellátás

Működő kórházi ágy: az engedélyezett ágyak közül a ténylegesen használatban lévő, betegfogadásra alkalmas ágy. A működő kórházi ágyak a tartósan (6 hónapnál hosszabb ideig) használaton kívül lévő ágyak számát nem tartalmazzák.

Elbocsátott beteg: a kórházból eltávozott, az ugyanazon gyógyintézet más osztályára vagy más gyógyintézetbe áthelyezett, illetve a gyógyintézetben meghalt személy.

Ápolási nap: egy beteg egy napi kórházi ápolása.

Ápolás átlagos tartama (nap): a ténylegesen teljesített ápolási napok számának és az elbocsátott betegek számának a hányadosa.

Ágykihasználási százalék: a kórházban ténylegesen teljesített ápolási napok száma a teljesíthető ápolási napok százalékában.

Halálozási arányszám: a meghalt betegek száma az elbocsátott betegek százalékában.

Mátrix: az osztályok közül többet összevonnak, de az egyes szakterületeknek az osztályon belül rögzített ágyszáma nincs.

Várandósanya- és csecsemőgondozás

Védőnői látogatás: a várandós anya, valamint a csecsemő otthonában tett látogatás.

Tanácsadáson megjelenés: *várandós anya:* 2000–2004-ben az orvosi és a védőnői tanácsadáson együttesen, 2005-től csak a védőnői tanácsadáson történt megjelenések száma; *csecsemő:* az orvosi és a védőnői tanácsadáson történt megjelenések együttes száma.

Mentőszolgálat: az Országos Mentőszolgálat adatait tartalmazza. A 2008. január 1-jén hatályba lépett 61/2007. (XII.29.) EüM rendelet értelmében megvalósult a mentés és a betegszállítás teljes szétválasztása. A 2008. évi adatok már nem tartalmazzák az "egyszerű betegszállítás"-t, mivel ezt a feladatot teljes egészében az alternatív mentők kapták meg. Megszűnt az "orvos utasítása nélkül" és az "orvos utasítására" fogalmak is. Új fogalmak: mentőszállítás, őrzött szállítás.

- **mentőszállítás:** az a mentőfeladat, amely során a beteget orvos megrendelésére legalább mentőápolói felügyelettel – azonnal, illetve legfeljebb 2 órán belül – feltalálási helyéről egészségügyi intézménybe szállítják.
- **őrzött szállítás:** az a szállítás, amelynek során – orvosi elrendelés alapján – a betegeket orvosi, mentőtiszt vagy mentőápolói felügyelet mellett gyógyintézetből gyógyintézetbe szállítják.

Az adatok az intézmények irányítási helye szerint szerepelnek.

Adatforrás: a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, az országos egészségügyi intézetek és az Országos Egészségbiztosítási Pénztár.

Személy sérüléses közúti közlekedési baleset: olyan váratlan, nem szándékosan előidézett, közúton vagy a közforgalom számára megnyitott magánúton történt baleset, amelyben legalább egy mozgó jármű részt vett, és amelynek következtében halálos, illetve személy sérülés történt, a balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint.

Közúti közlekedési baleset következtében:

- **meghalt személy:** aki a baleset következtében a baleset helyszínén, illetve 30 napon belül elhunyt;
- **súlyosan sérült személy:** aki a baleset következtében 8 napon túl gyógyuló sérülést, zúzódást szenved, illetve bármely olyan sérülést, amely kórházi ápolást tesz szükségessé;
- **könnyen sérült személy:** aki a baleset következtében 8 napon belül gyógyuló ficamodást, horzsolást szenved.

Adatforrás: a megyei, illetve budapesti rendőr-főkapitányságok közlekedésrendészeti osztályai által kitöltött statisztikai lapok.

Munkabaleset: az a 3 napon túl gyógyuló bejelentett baleset, amely a munkát végző személyt a munkavégzés során vagy azzal összefüggésben érte, függetlenül a baleset helyétől és időpontjától. Halálos munkabaleset az a munkabaleset, amelynek bekövetkezésétől számított 90 napon belül a sérült az orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét veszítette. A területi adatok a bányászati munkabaleseteket nem tartalmazzák.

Adatforrás: az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség.

5.5. Szociális ellátás

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

Társadalombiztosítás: a dolgozók meghatározott, széles körének intézményes biztosítása. Szolgáltatásai: a nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások; a betegség esetére járó szolgáltatások; a családi pótlék és a gyermekgondozással kapcsolatos ellátások.

Nyugdíjak, nyugdíjszerű ellátások

Az adatok a januári, nyugdíjmelés utáni állapotot mutatják. Az ellátás szerinti besorolás mindig a főellátás szerint történik.

Főellátás:

- ha valaki csak egyféle ellátást kap, akkor ez az ellátás a főellátás. Ez bármelyik ellátási forma lehet.
- ha valaki többféle ellátást kap, akkor az ellátások rangsorában lévő első ellátás a főellátás.

Az ellátások rangsora: nyugdíj, járadék, más nyugdíjszerű ellátás. A rangsorolt ellátásokon belül mindig a saját jogú ellátások állnak elől.

Nyugellátás: tartalmazza a saját jogon járó és a hozzátartozói nyugellátásokat.

Saját jogú nyugdíj: az öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak, a korhatár alatti rokkantsági nyugdíjak, valamint a rehabilitációs járadék. **Öregségi nyugdíj:** az előírt korhatár betöltése, az előírt szolgálati idő esetén kapott nyugdíj, a kordeszámításával megállapított nyugdíj, a szolgálati nyugdíj, az előre hozott öregségi nyugdíj, a csökkentett összegű előre hozott öregségi nyugdíj, egyes művészeti tevékenységet folytatók és az egyházi személyek nyugdíja, a képviselői nyugdíj és egyéb kivételes, illetve méltányossági ellátás. **Öregségi jellegű nyugdíj:** a korendemenyes nyugdíj, az előnyugdíj, a bányásznyugdíj és a korbetöltött rokkantsági nyugdíj. **Korhatár alatti rokkantsági nyugdíj:** a nyugdíjkorhatár betöltése előtt a munkaképesség-romlással összefüggésben igénybe vett – a rokkantság mértékét is figyelembe vevő – nyugdíj. **Rehabilitációs járadék:** 50–79%-os mértékű egészségkárosodás fennállása és meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén, rehabilitálható személynek járó nyugellátás.

Hozzá tartozói nyugdíj: tartalmazza az özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíjat, valamint a szülői nyugdíjat. Özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíj: hozzátartozói jogon kapott özvegyi vagy baleseti nyugdíj.

Árvaeállítás: hozzátartozói és hozzátartozói baleseti jogon kapott ellátás.

Nyugdíjszerű ellátás: a 5.5.2. táblában felsorolt ellátásokat tartalmazza.

Ellátás: a megfigyelés a teljes ellátás alapján történik. **Teljes ellátás:** a főellátás és a kiegészítő ellátás(ok) pénzösszege. **Kiegészítő ellátás(ok):** a főellátáson kívüli összes többi folyósított ellátás.

Átlagnyugdíj: a teljes ellátás összege egy nyugdíjra számítva.

Adatforrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság.

Magán- és önkéntes nyugdíjpénztárak

Magánnyugdíjpénztár: munkáltatók, szakmai kamarák, szakmai egyesületek, munkavállalói, illetve munkáltatói érdekképviseletek, önkormányzatok, önkéntes pénztárak által létrehozott, nyugdíjszolgáltatást szervező, finanszírozó és nyújtó szervezet.

Önkéntes nyugdíjpénztár: természetes személyek által a függetlenség, a kölcsönösség, a szolidaritás és az önkéntesség elve alapján létrehozott, nyugdíjszolgáltatást szervező, finanszírozó és nyújtó társulás.

Pénztártag: természetes személy, aki egy pénztárba belép és tagdíjat fizet, illetve a pénztártól nyugdíjszolgáltatásban részesül.

Taglétszám: azoknak a pénztártagoknak a száma, akik tagdíjat fizettek a tárgyévben.

Tagdíj: a pénztár tagja által kötelezően fizetendő összeg, illetve annak önkéntes kiegészítése, melyet önkéntes pénztár esetében a munkáltató részben vagy egészben átvállalhat. A tagdíj minden pénztártagra kötelező legkisebb mértékét magánnyugdíjpénztár esetében törvény írja elő, míg önkéntes pénztár esetében a pénztár alapszabálya határozza meg.

Saját rész: a pénztártag saját befizetése vagy öröksége, mely nem tartalmazza a munkáltató, illetve egyéb támogató által befizetett összegeket.

Egy tagra eső éves tagdíj: az év során befizetett tagdíjak összege osztva a taglétszámmal.

Fedezeti tartalék: az egyéni számlákból és a szolgáltatási tartalékokból áll. A pénztárak a tagok egyéni számláit a felhalmozási időszakban vezetik, a szolgáltatásokat pedig a szolgáltatási tartalékokból finanszírozzák.

Egy tagra eső fedezeti tartalék: a felhalmozott fedezeti tartalék összege osztva a tárgyévben tagdíjat fizető és év végén pozitív fedezeti tartalékkal rendelkező tagok számával.

A magánnyugdíjpénztári tagdíjakat és járulékokat a tagok jelenleg az adóhatóságnak fizetik be. A pénztárak az adóhatóságtól kapott adatok alapján azonosítják és írják jóvá a befizetett tagdíjakat. A késedelmes azonosítás miatt azonban a tagdíjak egy része csak a befizetést követő tárgyévben jelenik meg a tagi számlákon, módosítva ezzel a fedezeti céltartalék értéket is.

Az adatok az OSAP 1765 Jelentés az önkéntes és magánnyugdíjpénztárak tagjairól adatgyűjtésből származnak. Az adatok területi bontása a pénztártagok tartózkodási helye alapján történt.

Táppénz: a keresőképtelenség időtartamára naptári napra járó keresetpótló ellátás, amely jogszabályokban meghatározott körben a betegszabadság kimerítése után jár, kivéve a gyermekápolási táppénzt, az üzemi balesetet, amelyeknél első naptól igénybe vehető a táppénz. A táppénz összege folyamatos, legalább kétévi biztosítási idő esetében a figyelembe vehető napi átlagkereset 70%-a, ennél rövidebb biztosítási idő esetében vagy a fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátás tartama alatt 60%-a. 2009. július 31-ét követően bekövetkező keresőképtelenségre ezek az értékek 60, illetve 50%-ra csökkentek. 2009. augusztus 1-jén vagy azt követően kezdődő keresőképtelenség vonatkozásában az egy napra járó táppénz összegét maximalizálták. Ez az összeg nem haladhatja meg a jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér négyszeresének harmincad részét. A változtatást megelőzően a táppénz a biztosítási jogviszony

fennállásának időtartama alatt egy éven át, a biztosítási jogviszony megszűnését követően 45 napon keresztül járt. Ez utóbbi időtartam lerövidült 30 napra. A méltányosság alapján megállapítható táppénz időtartama is 30 napra módosult.

Táppénzes nap: a keresőképtelenségi napok közül azok a naptári napok, melyekre a biztosított táppénzt kapott.

Anyasággal, gyermekneveléssel kapcsolatos ellátások

Terhességi-gyermekágyi segély: a szülési szabadságnak megfelelő időtartamra (168 nap) jár annak, aki a szülést megelőző két éven belül 180 napon át biztosított volt, és meghatározott időn belül szült.

Gyermekgondozási díj (gyed): a terhességi-gyermekágyi segély leteltét követő naptól a gyermek második életévének betöltéséig járó táppénzszerű ellátás. Gyermekgondozási díjra jogosult a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt. Összege a naptári napi átlagkereset 70%-a, de összege maximuma van.

Gyermekgondozási segély (gyes): a gyermek harmadik életévének (ikergyermekek esetén a tankötelessé válás évének végéig), a tartósan beteg, testi vagy értelmi fogyatékos gyermek esetében tizedik életévének betöltéséig igényelhető támogatás

Gyermeknevelési támogatás (gyet): olyan gyermekgondozási támogatás, melyre az a szülő jogosult, aki saját háztartásában három vagy több kiskorú gyermeket nevel, és a legkisebb gyermek 3 és 8 év közötti.

Családi pótlék: olyan pénzbeli családtámogatási ellátás, amelyet az állam a gyermekek nevelési és iskoláztatási költségeihez havi rendszerességgel biztosít.

Adatforrás: az Országos Egészségbiztosítási Pénztár és a Magyar Államkincstár adatgyűjtése.

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Bölcsődébe beíratott gyermek: május 31-i állapotadat.

Gyámügyi tevékenység

Gondnokság alatt áll: a korlátozottan cselekvőképes, illetve cselekvőképtelen felnőtt, akit a bíróság cselekvő-képességet érintő gondnokság alá helyezett.

Kiskorú: az a személy, aki 18. életévét nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött.

Gyámság alatt álló kiskorú: aki nem áll szülői felügyelet alatt, és részére a gyámhatóság gyámot rendelt ki.

Veszélyeztetett kiskorú: az a gyámhatóságnál nyilvántartott kiskorú, akinek a fejlődését környezeti, magatartásbeli, anyagi, egészségi okok akadályozzák. A törvény értelmében csak anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt a gyermeket nem szabad családjától elválasztani. Az anyagi terhek mérséklésére, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzésére az 1997. évi XXXI. törvény módosítása 2006-ban új támogatási formákat vezetett be.

Védelembevétel: ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi.

Örökbefogadás: az örökbefogadó és a kiskorú örökbefogadott között gyámhatósági engedéllyel családi kapcsolatot létesítő jogviszony.

Gyermekevédelmi gondoskodás

Nyilvántartott átmeneti nevelt: az a kiskorú, aki családjába való visszahelyezéséig gyermekevédelmi gondoskodásban részesül, és szüleinek a szülői felügyeleti joga szünetel.

Nyilvántartott tartós nevelt: az a gyermekevédelmi gondoskodásban részesülő kiskorú, akinek nincs szülői felügyeletet gyakorló szülője, és kirendelt gyám útján nem lehet gondoskodni neveléséről, vagy szülei hozzájárultak ismeretlen személyek által történő örökbefogadásához.

Ideiglenes hatállyal elhelyezett: olyan kiskorú, akit azonnali intézkedést igénylő veszélyeztetettsége miatt vettek gyermekevédelmi gondoskodásba.

Átmeneti gondozásban részesülő: a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére vagy beleegyezésével ideiglenes jelleggel, teljes körű ellátást biztosító gondozásban részesülő gyermek. A gondozás időtartama legfeljebb 12 hónap.

Utógondozói ellátásban részesülő: gyermekevédelmi gondoskodásban részesülő fiatal felnőtt.

A lakásotthonban elhelyezettek száma 2008-ig az általános lakásotthonokban, 2009-től az általános, speciális, utógondozó és különleges lakásotthonban elhelyezettek együttes számát tartalmazza.

Szociális ellátások

Szociális alapszolgáltatások megszervezésével az önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan nehéz helyzetben lévő egyéneknek, hogy otthonukban, lakókörnyezetükben önálló életvitelüket fenntarthassák, valamint egészségi, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáikat megoldhassák. Főbb formái az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a családsegítés. 2008-tól kezdődően az alapszolgáltatásban részesülők adatait az ellátottak lakhelye szerinti bontásban publikáljuk. Erre alapvetően a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás miatt volt szükség, mert az adatszolgáltatók között megjelentek olyan szolgáltatók, melyek a gondozott lakóhelyétől eltérő megyében találhatóak.

Nappali ellátást nyújtó intézmények: elsősorban a saját otthonukban élők részére biztosítanak lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, étkeztetésre, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére. Ezekben az intézményekben idősek, fogyatékosok, pszichiátriai betegek, és 2008-tól demensek nappali ellátása folyik. A szakosodott intézmények mellett folyamatosan jelennek meg vegyes típusú intézmények is, ahol eltérő státuszú ellátottakról gondoskodnak egymás mellett.

A **hajléktalanok nappali ellátását** elsősorban két intézményi forma a népkonyha és a nappali melegező szolgálja. (Részletesebb fogalmi meghatározások a Szociális statisztikai évkönyv módszertanában találhatóak.)

Szociális intézmény telephelye: az önálló postai címmel rendelkező intézményi részleg.

Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést biztosító intézmények. Tartós elhelyezést biztosító intézmények: az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek (gyermekek, időskorúak, fogyatékosok, pszichiátriai betegek stb.) ápolását, egészségügyi ellátását, rehabilitációját biztosítják. **Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények:** ideiglenes jelleggel biztosítanak folyamatos ellátást, éjszakai benntartózkodást.

Szociális támogatások

A jogszabályban meghatározott jogosultak részére az önkormányzat által pénzben, illetve természetben nyújtott juttatás. Főbb formái:

Rendszeres szociális segély: egészségkárosodott, vagy nem foglalkoztatott személyek megélhetését segítő ellátás, mely 2006. július 1-jétől már nem egyéni és fix összegű támogatás, hanem a család tényleges összjövedelmét a jogosultsági határig kiegészítő segély. (A családi jövedelemhatár összege a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámainak, összegének és az öregségi nyugdíjminimum 90%-ának szorzata.) 2008-ig a munkaképes korú, de állás és jövedelem nélküli személyek esetén ez az egy kategória létezett. 2009-től ezt átalakították aktív korúak ellátására és megbontották két kategóriára; rendszeres szociális segélyre, valamint rendelkezésre állási támogatásra. Az új rendszeres szociális segélyt azok kaphatják, akik egészségi okok miatt nem képesek munkára, vagy 55 év felettiek, vagy 14 éven aluli gyermek elhelyezését nem tudják napközbeni ellátás kertében biztosítani (feltéve, hogy a másik szülő ellátásban nem részesül). Rendelkezésre állási támogatást az a személy kaphat, aki jogosult aktív korúak ellátására és számára nem lehet rendszeres szociális segélyt megállapítani.

Időskorúak járadéka: a megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás. Az ellátás összege családi állapot és életkor szerint differenciált.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény: a rendszeres gyermekvédelmi támogatást felváltó ellátási forma, mely során a gyermek szociális helyzete alapján természetbeni juttatásokra és évente két alkalommal pénzbeli juttatásra jogosult. A jogosultságot évenként felülvizsgálják.

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás: a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek gyámjával rendelt hozzátartozó jogosult az ellátásra, ha nyugdíjban vagy nyugdíjszerű pénzellátásban részesül. A támogatás havi összege az öregségi nyugdíjminimum 22%-a, mely évente két alkalommal pótlékkal egészül ki.

Lakásfenntartási támogatás: az a család vagy személy kaphatja, aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik, és a lakásfenntartás indokolt havi költsége eléri vagy meghaladja a háztartás havi összjövedelmének jogszabályban rögzített mértékét.

Átmeneti segély: a települési önkormányzat képviselő-testülete a létfenntartást veszélyeztető, rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére rendeletében meghatározott átmeneti segélyt nyújt.

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás: ha a gyermeket gondozó család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került.

Temetési segély: a települési önkormányzat képviselő-testülete temetési segélyt nyújthat annak, aki a meghalt személy eltemetetéséről gondoskodott annak ellenére, hogy arra nem volt köteles, vagy tartására köteles hozzátartozó volt ugyan, de a temetési költségek viselése a saját, illetve családjá létfenntartását veszélyezteti.

Ápolási díj: a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás.

A szociális ellátásra közölt adatok, ahol ettől eltérő utalás nincs, az intézmények irányítási helye szerint szerepelnek.

5.6. Oktatás, kultúra

Adatforrás: az oktatási intézmények tevékenységére vonatkozóan az Oktatási és Kulturális Minisztérium által gyűjtött és feldolgozott adatok. Az oktatási adatfelvételek rendszere a 2000/2001. tanévtől mind tartalmában, mind módszerében változott; követi az oktatás 1993. évi LXXIX. és LXXX. sz. törvényben meghatározott szervezeti és tevékenységi rendszerét. Az adatfelvétel megfigyelési egysége az oktatási intézmény, és ezen belül a tevékenység, oktatási feladat. Az adatfelvétel eszmei időpontja 2000/2001-től minden év október 1-je. A tanulmányok befejezésére vonatkozó adatok az adatfelvételt megelőző tanév végi eredményeket tartalmazzák, az eszmei időpontig letett javító- és pótvizsgák eredményeivel kiegészítve.

Az adatok tartalma több esetben változott. Ezek az adatok csupán az eltérő tartalmuk figyelembevételével hasonlíthatók össze. Az új adatfelvételnél az intézmények működési adatai (intézmények, feladatellátási helyek, osztálytermek, pedagógusok és minden olyan adat, amely az adatfelvétel intézményi és feladatellátási adatlapján szerepel) tartalmazzák a felnőttoktatást vagy gyógypedagógiai oktatást folytató helyek adatait is.

Közoktatás

Közoktatási intézmény: önálló alapító okirattal rendelkező, közoktatási, nevelési feladatokat ellátó szervezet. A közoktatási intézmény egy igazgatási szervezetben több közoktatási feladatot is elláthat.

Feladatellátási hely: az intézmény igazgatási szervezetén belül a székhelyen vagy más telephelyen működő intézményegység, valamint a székhelyen, illetve az azonos telephelyen, de eltérő közoktatási feladatot ellátó intézményegység.

A statisztikai adatok az adatfelvétel eszmei időpontjában működő intézményeket, illetve feladatellátási helyeket tartalmazzák.

Osztályterem: kizárólag az osztályok állandó tartózkodási helyeként használt és felszerelt helyiség, függetlenül attól, hogy erre vagy más célra épült.

Az osztályterem száma nem tartalmazza az osztálytermi célra épült, de más célra használt helyiségeket, valamint 2000-től az egy tantárgy vagy tantárgycsoport oktatására kialakított szaktantermeket sem.

Évfolyam: a pedagógiai programban meghatározott követelmények oktatásának és elsajátításának szakasza. Az évfolyamok számozása az 1993. évi közoktatási törvény alapján az első évfolyamtól a középiskolai tanulmányok utolsó évfolyamáig folyamatos. Az iskolai szakképzésben az évfolyamok számozása egytől kezdődik, és törtjel alkalmazásával kiegészül az általános képzésben soron következő sorszámmal (pl. 1/11 a szakiskolában vagy 1/13 a középiskolában).

Nappali rendszerű iskolai oktatás: a tanköteles korú és a tanköteles kornál idősebb, de 22(25) éves kort el nem ért tanulók nappali munkarend szerinti oktatása.

Felnőttoktatás: a tanköteles kornál idősebb vagy a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt venni nem tudó, illetve nem akaró személyeknek a munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltsághoz, a meglévő ismeretekhez, az életkorhoz igazodó iskolai oktatása.

Iskolai rendszerű szakképzés: a közoktatás szakmai vizsgára felkészítő szakasza. (A szakiskolai oktatás 11. és magasabb évfolyama, illetve a szakközépiskolai oktatás 13. és magasabb évfolyama.)

A **szakiskolai** adatok tartalmazzák a korábbi iskolarendszerben működő gyors- és gépíróiskolák, egészségügyi szakiskolák és egyéb szakiskolák, valamint a szakmunkásképző iskolák adatait.

A **szakközépiskolai** adatok tartalmazzák az érettségire felkészítő oktatás és az érettségire vagy középiskolai végzettségre épülő iskolai szakképzés adatait.

Óvodás gyermek: az óvodába felvett, az adatfelvétel eszmei időpontjában az óvoda nyilvántartásában szereplő gyermek.

Tanuló: általános iskolába, illetve középfokú oktatási intézménybe beiratkozott, az adatfelvétel eszmei időpontjában az intézménnyel tanulói jogviszonyban lévő személy.

(A statisztikai közlésekben 2000-től az általános iskolai tanulók száma nem tartalmazza a gimnáziumi oktatásban tanuló 5–8. évfolyamos tanulókat. Létszámuk a gimnáziumi tanulók számában szerepel.)

Pedagógus: a fő munkaviszony keretében teljes vagy részmunkaidőben foglalkoztatott, oktató-nevelő tevékenységet folytató alkalmazott, a képesítésétől és beosztásától függetlenül. (A statisztikai közlésekben a pedagógusok száma a pedagógusok állományi létszámára vonatkozik.)

Végzettek: az iskolai oktatás egy meghatározott szintjén (pl.: általános iskola, szakiskola, középiskola) az utolsó évfolyamot sikeresen befejezték, ill. záróvizsgát tettek.

Felsőfokú oktatás

Felsőoktatási intézmény: az 1993. LXXX. sz. felsőoktatási törvényben megnevezett felsőoktatási intézmény, valamint kihelyezett tagozat.

Kar: a felsőoktatási intézményen belüli oktatási és igazgatási szervezeti egység. A felsőoktatási intézmények karait minden tanévben kormányrendelet sorolja fel.

Hallgató: a felsőoktatási intézménybe felvételt nyert és beiratkozott, az intézmény nyilvántartásában szereplő személy.

Egyetemi, főiskolai oklevelet szerzett: az egyetemi, főiskolai képzésben sikeres záróvizsgát tett hallgatók. Nem tartalmazza a felsőfokú szakképzés, a szakirányú továbbképzés, valamint a doktori képzések adatait.

Felsőfokú képzési szintek 2005-től:

Felsőfokú szakképzés: felsőoktatási és közoktatási intézményekben folyó, hallgatói jogviszonyt eredményező szakképzés, amely beépül az intézmény képzési programjába, és egyben olyan felsőfokú szakmai képesítést ad, mely az Országos Képzési Jegyzékben szerepel, de nem jár felsőfokú végzettséggel.

Felsőfokú alapképzés (többciklusú), BA, BSc: az alapképzésben alapfokozat (baccalaureus, bachelor) és szakképzettség szerezhető. Az alapfokozat az első felsőfokú végzettségi szint, amely feljogosít a mesterképzés megkezdésére. Az alapképzésben szerzett szakképzettség jogszabályban meghatározottak szerinti munkakör betöltésére jogosít. A képzési idő legalább hat, legfeljebb nyolc félév.

Felsőfokú mesterképzés (többciklusú), MA, MSc: a felsőfokú alapképzésre épülő felsőfokú mesterképzésben mesterfokozat (magister, master) és szakképzettség szerezhető. A mesterképzésben szerzett szakképzettség jogszabályban meghatározottak szerinti munkakör betöltésére jogosít. A mesterfokozat a második felsőfokú végzettségi szint. A képzési idő legalább két, legfeljebb négy félév.

Osztatlan képzés: az egységes, osztatlan képzésben mesterfokozat (magister, master) szerezhető, amelynek elvégzése, alapfokozat kiadása nélkül ugyanannyi tanulmányi időt igényel, mint az első, majd ezt követően a második képzési ciklus teljesítése. A képzési idő legalább 10 és legfeljebb 12 félév (orvos, állatorvos, fogorvos, gyógyszerész, jogász, építész).

Szakirányú továbbképzés: alap-vagy mesterfokozat megszerzését követő (korábban egyetemi vagy főiskolai végzettség), illetve meghatározott szakképzettségre épülő olyan, újabb végzettséget nem adó képzés, amely speciális szakirányú szakképzettséget tanúsító oklevél kiadásával zárul.

Doktori (többciklusú): egyetem által végzett posztgraduális szintű képzés, mely az adott terület kutatóinak a tudományos (PhD) és művészeti (DLA) felkészítését szolgálja.

Képzési forma: A felsőfokú képzés az alábbi képzési formákban folyhat: nappali, esti, levelező, távoktatás.

Színház: pénzügyileg önállóan gazdálkodó, állandó épülettel vagy játszóhellyel, állandó vagy ideiglenes társulattal rendelkező intézmény, amely rendszeresen opera, zenés, prózai, mozgásművészeti vagy bábjáték előadásokat tart a nagyközönség számára.

Alternatív színház: önálló épülettel nem rendelkező társulat, amely rendszeresen előadásokat tart a nagyközönség számára.

Mozi: működési engedéllyel rendelkező, belépődíj ellenében rendszeres időközönként filmalkotások (filmek, videofilmei) nyilvános bemutatására rendszeresített, bármely képmegjelenítő eszközzel felszerelt helyiség. A vándormozik adatait az évkönyv nem tartalmazza.

Települési könyvtár: általános gyűjtőkörű, nyilvános könyvtár, amelynek feladata a lakosság (a könyvtárat használó személyek) művelődési és tájékoztatói igényeinek kielégítése. Az adatok 2000-től a szünetelő könyvtárak adatait is tartalmazzák.

Könyvtári állomány (egység): az igénybe vevők rendelkezésére álló összes könyvtári anyag, a könyvek, a bekötött folyóiratok, a mikrofilmek, az audiovizuális dokumentumok és egyéb kiadványok.

Muzeális intézmény: az országos gyűjtőköri múzeumok, a múzeumi bemutatóhelyek és az egyéb muzeális gyűjtemények összefoglaló megnevezése, mely állandó, időszaki vagy vándorkiállításokat mutat be.

Adatforrás: Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) által évente rendszeresen végrehajtott adatfelvételek.

5.7. Igazságszolgáltatás

Ismertté vált közvédas bűncselekmény: az a bűntett vagy vétség, amelynek ügyében a nyomozó hatóság befejezte, megszüntette vagy megtagadta a nyomozást. Az ilyen bűncselekmények száma tartalmazza "az elkövető kiléte nem állapítható meg" címen megszüntetett eseteket is.

Az ismertté vált bűncselekmények statisztikai fogalma tehát nem azonos az ugyanezen időszakban bejelentett bűncselekmények fogalmával.

A bűncselekmények adatait az elkövetés helye szerint közöljük.

Befejezett emberölés: a szándékos emberölés alap- és minősített esetei, az erős felindulásból elkövetett emberölés nélkül.

Ismertté vált bűnelkövető: az a személy, akivel szemben a hatóság befejezte a nyomozást, s akivel kapcsolatban büntetőséget kizáró ok nem áll fenn. A nyomozás befejezése lehet vádemelés, vádemelés mellőzése megrovás mellett, elközbírási indítvány, büntetőeljárás felajánlása más állam hatóságainak.

Az ismertté vált bűnelkövető statisztikai fogalma tehát nem azonos azzal a személlyel, akinek bűnösségét bíróság megállapította.

A visszaesők fogalmába itt beleértjük a többszörösen és a különös visszaesőket is.

A bűnelkövetők adatait a lakóhelyük szerint közöljük.

Jogerősen elítélt: az a személy, akit a bíróság jogerős határozatával – főbüntetésként – szabadságvesztésre, közérdekű munkára, pénzbüntetésre, foglalkozástól eltiltásra, járművezetéstől eltiltásra, kiutasításra ítél; akivel szemben önállóan alkalmazott mellékbüntetést (kitiltást), intézkedést (megrovást, próbára bocsátást, kényszergyógykezelést, elközbírást, vagyonelközbírást, fiataloknál javítóintézeti nevelést) alkalmazott, illetve akinél – jogszabály megszegésével külföldön tartózkodó vádlott esetében – a bűnösséget megállapította, de a büntetés kiszabását mellőzte.

Gyermekkorú: a 14. életévét még be nem töltött személy.

Fiatalkorú: a 14. életévét betöltött, de 18. évét még be nem töltött személy.

Fiatal felnőtt: a 18. életévét betöltött, de 24. évét még be nem töltött személy.

Helyi bíróság: a városi és a kerületi bíróság.

Büntetőügyek száma: közvédas, magánvádas, valamint pótmagánvádas ügy együtt.

A katonai bíróságok hatáskörébe tartozó ügyek az évkönyvben nem szerepelnek.

Adatforrás: Belügyminisztérium, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Legfőbb Ügyészség.

6. Általános gazdasági mutatók

6.1. Bruttó hazai termék (GDP), bruttó hozzáadott érték

Bruttó hazai termék (GDP): az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapáron értékelt bruttó hozzáadott értékek összege és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és támogatások egyenlege. A GDP tehát piaci áron értékelt mutató.

Bruttó hozzáadott érték: a gazdasági egységek által létrehozott bruttó kibocsátás (termelési érték) és a termelés során felhasznált termékek, szolgáltatások értékének (folyó termelő-felhasználás) különbsége. A bruttó hozzáadott értéket alapáron értékeljük.

Alapár: az az ár, amennyit a termelő egységnyi termék, vagy szolgáltatás értékesítésekor realizál. Azaz az értékesítési árból le kell vonni a termelő által befizetett termékadókat, és hozzá kell adni az értékesítéshez kapcsolódó terméktámogatásokat.

Piaci beszerzési ár: az az ár, amelyet az egységnyi termék, vagy szolgáltatás igénybevételeért a felhasználó ténylegesen fizet (tehát nem tartalmazza a termelő célú felhasználáshoz vásárolt termékek és szolgáltatások után visszaigényelhető áfát, valamint a terméktámogatások értékét).

PPS: a vásárlóerő-paritás szerepe egyrészt a volumenarányok képzése, másrészt a nemzeti valutában kifejezett adatok átszámítása valamilyen közös valutára. A közös valutában kifejezett adatokat általában reálértéknek nevezik. Az Európai Unióban végzett összehasonlítás mértékegysége a PPS, amely nagyságrendileg 1 eurónak felel meg. Az unió egészére (EU-27) számított GDP reálértéke mind PPS-ben, mind euróban kifejezett értéke ugyanaz. Az egyes országok GDP-jére ez az egyezés már nem áll fenn.

A 2007. és 2008. évi adatok módszertani változás miatt eltérnek a korábban közöltektől.

Forrásmunka: (részletesebb fogalmi meghatározások, a GDP területi megoszlásának becslési módszere) A bruttó hazai termék (GDP) területi megoszlása, 2009-ben (előzetes adatok), (KSH, Budapest, 2011). A módszertani változásokat a Magyarország nemzeti számlái, 2010 (előzetes adatok) internetes kiadvány tartalmazza.

6.2. Gazdasági szervezetek

Regisztrált szervezet: a megfigyelés időpontjában adminisztratív nyilvántartások szerint jogilag létező egység, azaz adószámmal rendelkező gazdasági szervezet, beleértve az adott időpontban csőd-, felszámolási és végelszámolási eljárás alatt állókat is.

Egy adott évben működő vállalkozásnak tekintünk egy adott vállalkozást, ha az év folyamán volt árbevétele vagy foglalkoztatottja. A meghatározás az Eurostat egységes módszertana szerint készített vállalkozásdemográfiai felmérés alapján történik. A demográfiai felmérésben a működő vállalkozások köre az adott évre vonatkozó tényleges statisztikai és adóadatok alapján, ezek beérkezése után, mindig utólag kerül megállapításra. A közös európai módszertan a korábbiaktól

eltérő definíciókat alkalmaz az egyes demográfiai folyamatok esetében, így a felmérés adatai eltérnek a KSH működő gazdasági szervezetek számával foglalkozó 2005 előtt készült kiadványainak adataitól. E módszertan alapján 1999-ig visszamenőleg tudunk közölni adatokat.

Egyéni vállalkozás: az egyéni vállalkozásról szóló törvény hatálya alá tartozókon kívül az üzletszerű gazdasági tevékenységet folytató, külön adószámmal rendelkező vállalkozók (pl. szellemi szabadfoglalkozásúak, őstermelők) is.

Társas vállalkozás: a kiadványban alkalmazott társas vállalkozás fogalmán az egyéni vállalkozás kivételével az összes többi vállalkozást értjük.

A gazdasági szervezeteknek a **tevékenység jellege szerinti osztályozása** a gazdasági tevékenységek 2008. január 1-jétől érvényes egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR '08) alapján történik, amely megfelel az európai besorolásnak (1893/2006/EK rendelet).

A tevékenységi osztályozásban a gazdasági szervezeteket főtevékenységük alapján sorolja be a KSH. A gazdasági szervezet **statisztikai főtevékenysége** az a tevékenység, amely az egységen belül a tényezőki költségen mért legnagyobb hozzáadott értéket hozza létre. A statisztikai adatgyűjtések és publikációk 2002. január 1-jétől már a statisztikai főtevékenység felhasználásával történnek.

A gazdasági szervezetek **gazdálkodási forma szerinti csoportosítása** (röviden: GFO) a 2002. június 1-jétől érvényben lévő osztályozáson alapul.

Létszám-kategóriák: 2004. január 1-jétől a KSH az addig nyilvántartott alkalmazotti létszám helyett bevezette a tevékenységi létszám fogalmát. A tevékenységi létszám a statisztikai elszámolásoknál a szervezet tevékenységében részt vevő, az adott munkáltatónál munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyek létszámát, valamint az egyéni vállalkozás tulajdonosát és a nem fizetett segítő családtagokat tartalmazza. Munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyon a bedolgozói és a megbízási szerződéssel létesített jogviszonyt, illetve a munkaviszony jellegű személyes közreműködéssel létesített tagsági viszonyt kell érteni.

Amennyiben a regisztrált egyéni vállalkozásoknak csak az alkalmazotti létszáma áll rendelkezésünkre, akkor azt 1-gyel megnövelve képezzük a tevékenységi létszámot. Társas vállalkozások esetében a létszámadat fenti meghatározásnak megfelelő módosítására jelenleg nem került sor.

A működő vállalkozások esetében az Eurostat módszertani ajánlásához igazodva a foglalkoztatotti létszám meghatározása 2007-től módosításra került. Az Eurostat ajánlása szerint ugyanis egy gazdasági tevékenységet végző vállalkozásnak legalább 1 fő foglalkoztatottal kell rendelkeznie. Ezért minden 0 létszámú vállalkozás esetében a létszámot megnöveltük 1-gyel, így a 0 fős létszám-kategóriában nem találhatók vállalkozások.

A gazdasági szervezetek száma mindenhol székhely szerinti adat, és az év végi közigazgatási állapotra vonatkozik.

Külföldi érdekeltségű vállalkozás: olyan jogi személyiségű vagy jogi személyiség nélküli vállalat, amelyben egy másik gazdaságban rezidens befektető a törzsrészesvények vagy szavazati jogok legalább 10%-ával, vagy ennek megfelelő részesedéssel rendelkezik. Az adatok a 10% alatti részesedésű és a külföldön tevékenységet végző, passzív pénzközvetítői funkciót betöltő vállalkozásokat nem tartalmazzák. Az ez alatti tulajdoni hányadokat – azok összesszerűségétől függetlenül – portfóliobefektetésnek tekintjük.

A külföldi tőke állományának meghatározásakor a külföldiek saját tőkéből való részesedését vettük alapul.

A gazdasági szervezetek adatai a megyei székhelyű szervezetek adatait tartalmazzák.

Adatforrás: a gazdasági szervezetek esetében a Központi Statisztikai Hivatal adatgyűjtései és a Gazdasági Szervezetek Regisztere (GSZR). A külföldi érdekeltségű vállalkozások adatforrása a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz (NAV) benyújtott társaságiadó-bevallás.

6.3. Beruházás

Beruházási tevékenység: a tárgyi eszközök beszerzése, létesítése, előállítás, a meglévő tárgyi eszközök bővítése, rendeltetésének megváltoztatása, átalakítása, felújítása, pótlása, az erdőnevelési munkák kivételével, valamint az üzembe helyezésig, a raktárba történő beszállításig felmerült mindazon tevékenység, amely az eszközkhöz egyedileg hozzákapcsolható. **Tárgyi eszköz** az a vállalkozási és egyéb tevékenységet közvetlenül vagy közvetetten szolgáló, rendeltetészerűen használatba vett (aktivált), tárgyasult (dologi) eszköz, amely a vállalkozási és egyéb termelő-tevékenységet rendszeres használat mellett tartósan, legalább egy éven túl szolgálja. A beruházási tevékenység számbavétele teljesítményértéken történik.

Beruházás teljesítményértéke: tartalmazza a vételárat, a szállítási, raktározási, alapozási, szerelési, próbaüzemeltetési, üzembe helyezési költségeket, a beszerzéssel kapcsolatos közvetítői költségeket, bizományi díjakat, támogatásokat, adókat, vámköltségeket, az előzetesen felszámított le nem vonható forgalmi adót, valamint azokat az egyéb költségeket, amelyek a beruházott eszközkhöz egyedileg kapcsolhatók. Az előzetesen felszámított levonható általános forgalmi adó nem része a beruházási teljesítményértéknek.

Az Európai Unió előírásainak megfelelően a tervezési, átírási és egyéb költségek az anyagi-műszaki összetétel szerinti megfelelő adatok között (pl. épület, gép, berendezés) oszlik meg. A gépek, berendezések adatai magukban foglalják a bútorok, hangszerek és sportszerek adatait is.

2005. évtől a szervezetek létszám-kategória szerinti besorolása a tényleges létszám alapján történik.

Az értékatadatok folyó áron szerepelnek. A volumenindexeket az országos beruházási árindexek felhasználásával számítottuk. Az összehasonlíthatóság biztosított.

Adatforrás: Vállalkozások: a 19 (építőiparban 9) fő feletti vállalkozások esetében az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés, a megfigyelés körben teljes körű. A 19 (építőiparban 9) fő és az alatti vállalkozások esetében az adatforrás szintén az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés, azonban a megfigyelés ebben a körben kizárólag a kiválasztott vállalkozásokra terjed ki, az adatok teljeskörűsítése az adóadatok segítségével történik.

Költségvetési és társadalombiztosítási szervezetek: az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés (a megfigyelés teljes körű). **Nonprofit szervezetek:** az éves integrált gazdaságstatisztikai jelentés (a megfigyelés a kijelölt szervezetekre vonatkozik).

A 3.9. és a 6.3.4. táblák a teljes körűen megfigyelt adatszolgáltatók adatait tartalmazzák. A 2.1., 6.3.1.–6.3.3. táblák adatai az összes vállalkozásra (a teljes körűen megfigyelt vállalkozások és a kijelölt vállalkozási kör, valamint a meg nem figyelt vállalkozások becslési adatai együtt), az összes költségvetési és társadalombiztosítási szervezetre, továbbá a megfigyelt nonprofit szervezetekre vonatkoznak.

A teljes körűen megfigyelt vállalkozási kör és a költségvetési, társadalombiztosítási és nonprofit szervezetek adatai a Budapest területén megvalósult beruházásokat tartalmazzák, függetlenül a beruházó területi elhelyezkedésétől. A többi szervezet beruházási teljesítménye székhely szerint kerül elszámolásra.

6.4. Kutatás-fejlesztés

Kutatás-fejlesztés: olyan módszeresen folytatott alkotómunkát jelent, amely a meglévő ismeretanyag bővítésére – beleértve az emberről, a kultúráról és a társadalomról szerzett ismereteket is –, valamint arra szolgál, hogy ezt az ismeretanyagot új alkalmazások kidolgozására használják fel. **A kutatás és kísérleti fejlesztés jellemzői:** az alkotás és az újdonság eleme; a tudományos módszerek alkalmazása; új ismeret létrehozása. **Típusai:** az alapkutatás, az alkalmazott kutatás és a kísérleti fejlesztés.

Kutató-fejlesztő: olyan szakemberek, akik új tudományos ismeretek, termékek, eljárások, módszerek és rendszerek koncepciójával vagy megalkotásával, valamint az érintett projektek menedzselésével foglalkoznak.

Számított létszám: a teljes munkaidejű dolgozókra átszámított létszám, azaz a foglalkoztatottak kutatásra, fejlesztésre fordított idejének a teljes munkaidőhöz viszonyított arányával súlyozott létszáma.

Kutatás-fejlesztési költség: a saját szervezetben végzett kutatási és fejlesztési tevékenységgel összefüggő költségek összessége.

A kutató-fejlesztő helyek összes K+F-költsége az egyes szektorokba (kormányzati szektor, felsőoktatási szektor, vállalkozási szektor) tartozó kutatóhelyek K+F-költségeinek összege. A K+F-költségek nem tartalmazzák a kapcsolódó tevékenységek (a tudományos célú szolgáltatás, a termelőtevékenység, a nem tudományos célú szolgáltatás) költségeit.

Kutatás-fejlesztési beruházás: a tárgyévben felmerült, közvetlenül a kutatás és kísérleti fejlesztés végzését elősegítő, annak eszközeül szolgáló, új és használt tárgyi eszközök és számítógépes szoftverek beszerzésének értéke, valamint a hozzájuk kapcsolódó licenclíjak, továbbá a tárgyi eszközök, számítógépes szoftverek előállítás, saját vállalkozásban történő kivitelezése.

K+F ráfordítások: a folyó költségek és a beruházások együttes összege, bármilyen hazai vagy külföldi forrásból származnak, függetlenül attól, hogy a pénzforrás eredetileg kutatásra, kísérleti fejlesztésre vagy más célra állt rendelkezésre.

Módszertani forrás: A K+F-statisztika módszertana, Statisztikai módszertani füzetek 42. (KSH, Budapest, 2004.)

7. Gazdasági ágazatok

7.1. Mezőgazdaság

A földterületre vonatkozó adatok – az erdőterület kivételével – gazdaságghatárosak, a gazdaság székhelyén vették számba, függetlenül attól, hogy ezek melyik közigazgatási egységhez tartoznak. Az erdőterület adatai 2001. május 31-ig visszamenőlegesen revidálásra kerültek, ettől az időponttól a közölt adatok közigazgatás-határosak.

A termelési és értékesítési adatokat a fontosabb termékekre és a belföldi termékcsaládosításban (BTO) alkalmazott csoportosításban közöljük.

A KSH rendszeres mezőgazdasági adatgyűjtései a termelési adatok esetében a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetekre, valamint az egyéni gazdaságokra terjednek ki. A gazdasági szervezeteknél az adatgyűjtés teljes körű, az egyéni gazdaságok adatait a mezőgazdasági összeírások alapján reprezentatív módszerrel figyeljük meg, szakértői becslések felhasználásával.

Földterület: használat szerinti adatok, ami a tulajdonban lévő terület mellett a bérbe adott, illetve a bérbe vett területet is figyelembe veszi.

Művelés alól kivett terület: a nem hasznosított területek (gazdasági, szociális vagy más okokból nem művelt és vetésforgóban nem szereplő mezőgazdasági terület) és egyéb területek (épületek, építmények, gazdasági udvarok, pihenő- és díszkertek, utak és a hozzájuk tartozó árkok, tavak, víztározók, kőfejtők, terméketlen területek stb.) összessége.

Összes termés: szántóföldön termelt főtermék, a konyhakertben, a köztes- és másodvetések területéről betakarított termésmennyiség.

Termésátlag: szántóföldi növényeknél és zöldségféléknél 1996-ig egy hektár szántó művelési ágba betakarított területre számított szántóföldről származó termésmennyiség. 1997-től egy hektár szántó és kert művelési ágba betakarított termésmennyiség; szőlőnél, gyümölcsnél az egy hektár termőterületre (2003–2005 között az egy hektár összes területre) számított betakarított termésmennyiség.

Gabonafélék: Búza (őszi, tavaszi, tönköly- és durumbúza), rozs, árpa (őszi és tavaszi), zab, triticales, kukorica (májusi morzsoltnban), kétszeres, rizs, egyéb kalászosok (indián rizs, köles, kanárimag, cirok, pohánka).

Zöldségfélék: a BTO bevezetésével összefüggésben a fűszerpaprika nem szerepel a zöldségfélék között. A zöldborsót szemes súlyban tartjuk nyilván (100 kg hüvelyes zöldborsó = 40 kg szemes zöldborsó).

Gyepgazdálkodás: a gyepek (rét, legelő) hasznosított (legeltetéssel, kaszálással) területe, valamint az onnan betakarított összes termésmennyiség. A termésmennyiség adata a zölden betakarított (legeltetett, kaszált) fűtermést is szénaértékre átszámítva (szénaérték = zöldsúly 25 százaléka) tartalmazza.

Állatállomány: Az adatok a Budapesten istállózott állományra vonatkoznak.

Vágóállat: közületi, üzemi vagy egyéb vágásra, valamint vágóállatexportra kerülő élő állat fajra, korra, ivarra és súlyra való tekintet nélkül. (A súlyadatok minden esetben élő testtömegre vonatkoznak.)

7.2. Ipar

Az évközi iparstatisztika a bányászat, feldolgozóipar és energiaipar (B, C és D) nemzetgazdasági ágakat tekinti együttesen összes iparnak, melynek hivatalos megnevezése: **Ipar, víz- és hulladékgazdálkodás nélkül**.

Ipari tevékenység nettó árbevétele: a saját termelésű, illetve az alvállalkozók bevonásával előállított ipari termékek és a teljesített ipari szolgáltatások árkiegészítéssel növelt, regisztrációs és jövedéki adóval csökkentett, általános forgalmi adó nélküli ellenértéke.

Ipari termelés: az iparba sorolt vállalkozások ipari tevékenységének bruttó termelési értéke. E mutatót úgy számítjuk, hogy az ipari tevékenység nettó árbevételét korrigáljuk a saját termelésű ipari készletek állományváltozásával.

Összes értékesítés: az iparba sorolt vállalkozások ipari tevékenységéből származó nettó árbevétellel azonos.

Ipari értékesítés belföldre: az ipari tevékenységből származó termékek és szolgáltatások belföldi célú értékesítésének nettó árbevétele.

Ipari értékesítés exportra: a saját termelésű, illetve az alvállalkozók bevonásával előállított ipari termékek külkereskedelmi áruforgalomban külföldi vevőnek történő értékesítésének, továbbá a külföldi igénybevevőnek végzett ipari szolgáltatás teljesítéskori forintértékét foglalja magában, függetlenül attól, hogy azt devizában, valutában, forintban, illetve termék- vagy szolgáltatásimporttal egyenlíti ki. Az exportértékesítés árbevételének elszámolása szempontjából külföldi vevőnek minősül, ha a külföldi gazdasági tevékenységének székhelye, illetve állandó telephelye a Magyar Köztársaság államhatárán kívüli területen van. Az exportértékesítés az Európai Unió országaiba való kiszállításokat is tartalmazza.

Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei: az ipari termelési érték, illetve az értékesítés nettó árbevételének volumenváltozását kifejező, összehasonlító áron számított mutatók. A számításhoz az országos árindexeket használtuk.

Az adatok forrása: a KSH szervezeti szintű iparstatisztikai adatgyűjtése. Az adatszolgáltatók köre 1990-ig a vállalatok, a szövetkezetek és a jogi személyiségű gazdasági társaságok, 1991-ben ezeken felül a kettős, illetve egyszerűsített kettős könyvvitelt vezető jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok és egyéni vállalkozások is, 1992-től 1998-ig a 20 főnél többet foglalkoztató vállalkozások. Az ipari termelés és értékesítés székhely szerinti adatai az évközi adatgyűjtésből származnak, és 1998-ig az 50, 1999-től a 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak. A 4 fő feletti vállalkozásokra vonatkozó ipari termelési adatok telephelyre vonatkoznak, azaz arra a megyére (fővárosra), ahol a termelőtevékenység ténylegesen folyik. Ezeket az adatokat – a megfigyelési rendszer és a becslési eljárás következtében – csak az ipar egészére lehet meghatározni.

Az időszoros táblákban az adatokat a mindenkor szervezeti felépítés szerint közöljük.

A munkaügyi adatokra a megfelelő fejezet módszertani megjegyzései az irányadók.

A telephely szerint megfigyelt adatok magukban foglalják a Budapest területén lévő valamennyi telep adatait, függetlenül attól, hogy a vállalkozás székhelye mely megye területén van.

A székhely szerint megfigyelt adatok a budapesti székhelyű vállalkozásokra vonatkoznak, függetlenül attól, hogy azok telepei Budapest területén, vagy azon kívül vannak.

7.3. Építőipar

Építőipari termelés: új építmények építése, meglévő építmények bővítése, átépítése, átalakítása, fenntartása, illetve bontása. Az építőipari termelést árkiegészítéssel és felárral növelt, fogyasztási adóval, engedménnyel csökkentett – általános forgalmi adót nem tartalmazó – értéken tartjuk nyilván. Ha más megjegyzés nincsen, az adatok a saját építőipari termelésre vonatkoznak, amely a saját állományú vagy szerződéses munkavállalókkal, saját vagy bérelt gépeken végzett tevékenység.

Az építőipari termelés kivitelezői: az építőiparba sorolt vállalkozások. A 7.3.1. táblában ezen felül az építőipari tevékenységet végző nem építőipari szervezetek adatai is szerepelnek.

Az építőipari termelés volumenindexe: az építőipari tevékenység tárgyidőszaki árszinten kifejezett összehasonlító áras adataiból számított mutató. A számításhoz az országos árindexeket használtuk.

Építőipari termelésen foglalkoztatottak: a megfigyelt vállalkozások esetében a teljes és nem teljes munkaidőben foglalkoztatott fizikai foglalkozásúak, nyugdíjas és szerződéses munkavállalók átlagos statisztikai állományi létszáma.

Beruházási jellegű építőipari tevékenység: új építmény építése, meglévő építmény rendeltetésének megváltoztatása vagy terjedelmének növelése, az építmény értékét növelő nagyjavítás, felújítás.

Fenntartási jellegű építőipari tevékenység: az építmény folyamatos, zavartalan üzemeltetését szolgáló karbantartási, javítási munka, melynek során sem a terjedelem, sem az építmény eredeti rendeltetése nem változik. (A fenntartási munkákhoz soroljuk a bontást is.) A fenntartási munkák közé soroljuk az idegen megrendelő részére végzett, számlázott teljesítményeket, a saját részre végzett fenntartást nem.

Építmények csoportosítása a 2000. január 1-jétől érvényes – az EU statisztikai rendszeréhez harmonizáló – „Építményjegyzék” alapján történik. Az osztályozási rendszer két fő kategóriát „Épületek” és „Egyéb építmények” különböztet meg, amelyeket főcsoportoknak tekint. Ezen főcsoportokon belül elsősorban szerkezeti különbségek alapján osztályoz: 6 csoport, 20 alcsoport, 46 építményfajta bontásban.

Az adatok forrása a KSH szervezeti szintű építőipari adatgyűjtése. Az adatszolgáltatói kör 1990-ig a vállalatok, a szövetkezetek és a jogi személyiségű gazdasági társaságok, 1991-ben ezeken felül a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok és az egyéni vállalkozások is, 1992 és 1998 között a 10 főnél többet, 1999-től a 4 főnél többet foglalkoztató építőipari vállalkozások. A 7.3.1. táblában a nem építőipari szervezetek közül azoknak az adatai szerepelnek, melyek előző évi építőipari termelési értéke éves szinten meghaladja az 50 millió Ft-ot, illetve amelyek a kapcsolódó éves gazdaságstatisztikai adatgyűjtésben építőipari tevékenységet jelentettek.

A munkaügyi adatokra a megfelelő fejezet módszertani megjegyzései az irányadók. Az építőipari termelésen foglalkoztatottak létszáma adatai a 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak.

A telephely szerint megfigyelt adatok azon vállalkozásokra vonatkoznak, melyek Budapesten építőipari tevékenységet végeztek, vagyis az építőipari kivitelezés helye a főváros, függetlenül attól, hogy a székhelyük Budapest területén van-e.

A székhely szerint megfigyelt adatok azon vállalkozásokra vonatkoznak, melyek székhelye Budapesten van, függetlenül attól, hogy azok telepei (munkahelyei) Budapest területén vagy azon kívül vannak-e.

7.4. Kereskedelem

Kiskereskedelem eladási forgalma: a kiskereskedelmi hálózatban fogyasztói áron – áfával és fogyasztási adóval növelt értéken – történő árueladás. (A megfigyelés a piacok forgalmára, az alkalmi utcai árusok tevékenységének mérésére és a javító szolgáltatások értékére nem terjed ki).

Kiskereskedelmi üzlet: a helyileg körülhatárolt, tartós használatra épült, rendszeresen (állandó vagy ideiglenes jelleggel) nyitva tartó, döntően a lakosság részére értékesítő helyiség.

Az üzletszámadatok az üzletek működését szabályozó kormányrendelet alapján, a tárgyév december 31-én működési engedéllyel rendelkező kiskereskedelmi üzleteket tartalmazzák.

Az adatok forrása a KSH-ban kifejlesztett és folyamatosan karbantartott Kiskereskedelmi Üzlethálózati Regiszter (Kisreg) és a Gazdasági szervezetek Regisztere (GSZR). A Kisreg karbantartása alapvetően az OSAP 1726, üzletekről szóló évközi KSH-adatgyűjtésre épül.

Az üzlet típusa: a KSH „A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere” címmel, 2008-ban kiadott szakágazati osztályozásának (TEÁOR '08) megfelelően az üzletek bejelentett főtevékenysége.

A gyógyszerárak adatforrása az Egészségügyi Minisztérium, az adatok a közforgalmú gyógyszertárakra vonatkoznak.

Piaci átlagár: a piacokon és az állatvásárokon a termelők által közvetlenül a lakosságnak értékesített termékek kínálati átlagára. Az átlagár a felhozatali mennyiségek móduszárral (a leggyakrabban előforduló ár) beszorozott értéke és a hozzátartozó mennyiség hányadosa.

7.5. Turizmus, vendéglátás

A 2005. évi CLXIV. törvény szerint:

Szálláshely: szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített vagy használt épület, önálló rendeltetési egységet képező épületrész vagy terület.

Szálláshely-szolgáltatás: üzletszerű gazdasági tevékenység keretében rendszerint nem huzamos jellegű, éjszakai ott-tartózkodást, pihenést is magában foglaló tartózkodás céljára szálláshely nyújtása és az ezzel közvetlenül összefüggő szolgáltatások nyújtása.

Kereskedelmi szálláshely: a 239/2009 (X. 20.) Korm. rendelet alapján szálláshely szolgáltatás folytatása céljából létesített vagy használt épület, kivéve az egyéb szálláshely, illetve a falusi szálláshely-szolgáltatást nyújtó egységeket (2009-ig magánszálláshelyeket). A kereskedelmi szálláshelyek közé tartoznak a szállodák, panziók, kempingek, üdülőházak és közösségi szálláshelyek.

A 239/2009 (X. 20.) Kormány rendelet szerint:

Szálloda: az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, amelyben a szálláshely szolgáltatása mellett egyéb szolgáltatásokat is nyújtanak, és ahol a hasznosított szobák száma legalább tizenegy, az ágyak száma legalább huszonegy.

Panzió: az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, ahol az e célra hasznosított szobák száma legalább hat, de legfeljebb tíz, az ágyak száma legalább tizenegy, de legfeljebb húsz.

Kemping: az a külön területen kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, amelyben szállás céljából a vendégek és járműveik számára elkülönült területet (a továbbiakban: területegység), illetve üdülőházat (a továbbiakban együtt: lakóegység) és egyéb kiszolgáló létesítményeket (például tisztálkodási, mosási, főzési, egészségügyi célokat szolgáló vizesblokk, portaszolgálat stb.) biztosítanak, és amely legalább kilenc lakóegységgel rendelkezik.

Üdülőház: az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából, közművesített területen létesített szálláshelytípus, amelyben a vendégek részére a szállást különálló épületben vagy önálló bejárattal rendelkező épületrészben (üdülőegységben) nyújtják, függetlenül a szobák vagy ágyak számától.

Közösségi szálláshely: az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, amelyben az egy szobában található ágyak külön-külön is hasznosításra kerülnek, s ahol az e célra hasznosított szobák száma legalább hat, az ágyak száma legalább tizenegy. (2009-ig ifjúsági szálló és turistaszálló.)

A statisztikai megfigyelés köre: teljes körű megfigyelés.

Szállásdíj: a vendégeknek leszámított (általános forgalmi adót tartalmazó) bevétel reggeli és egyéb szolgáltatás nélkül.

A települések üdülőkörzetekbe sorolása a 2012/1986. (VI. 17.) MT h. számú, valamint az ezt módosító 1027/1988. (IV. 15.) MT, 1116/1989. (VIII. 24.) MT, az 1066/1990. (IV. 9.) MT határozatok és a 2000. CXII. törvény alapján történt.

Idegenforgalmi idények:

előidény: május 1. – június 30.

főidény: július 1. – augusztus 31.

utóidény: szeptember 1. – október 31.

idényen kívül: január 1. – április 30. és november 1. – december 31.

Vendéglátóhely: a többször módosított 4/1997. (I. 22.) Korm. rendelet alapján, működési engedéllyel rendelkező, állandóan vagy ideiglenesen nyitvatartó hálózati egység. A vendéglátóhelyek számára vonatkozó adatok a KSH kiskereskedelmi és szálláshelyi regiszteréből (KISREG) származnak.

Az üzlet típusa: A KSH „A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere” címmel, 2008-ban kiadott szakágazati osztályozásának (TEÁOR '08) megfelelően az üzletek bejelentett főtevékenysége.

7.6. Szállítás, közlekedés, információ, kommunikáció

Országos közút: a városok és községek közötti forgalmat lebonyolító úthálózat, beleértve a városokon, községeken átvezető útszakaszokat is.

Közúti jármű-állomány: a forgalmi rendszámmal ellátott közúti járművek a fegyveres erők és testületek, valamint a rendvédelmi szervek gépjárművei nélkül.

Motorkerékpár-állomány: a forgalmi rendszámmal ellátott, 50 cm³-esnél nagyobb hengerűrtartalmú motorkerékpárok száma.

Különleges célú gépjármű: olyan közúti motoros jármű, amelynek nem elsődleges és kizárólagos feladata személyek vagy áruk szállítása (pl. mentőautó, tűzoltó jármű, mozgódaru, műhelykocsi, bulldózer stb.).

Lassú jármű: olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt, és sík úton önerejéből 25 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes.

Távolsági (helyközi) személyszállítás: a települések közötti személyszállítás, a nemzetközi forgalmat is beleértve.

Helyi személyszállítás: a teljes egészében vagy túlnyomórészt egy-egy településen belül végzett személyszállítás.

Utaskilométer: egy utaskilométer egy utas egy kilométerre való szállítását jelenti.

Kocsikilométer: a járművek által a tárgyévben megtett összes kilométer-távolság, függetlenül attól, hogy utast szállítottak-e vagy üresen közlekedtek.

Férőhelykilométer: a járművek által megtett kocsikilométer és a férőhelyek szorzata.

Vonalhálózat: azoknak az útvonalaknak az együttes hossza, amelyeken a helyi járművek rendszeres utasforgalmat bonyolítanak le.

Viszonylatok hossza: az egyes viszonylatok (menetrendszerű járatok) útvonalának együttes hosszát tartalmazza. Több viszonylat által közösen használt útvonalak hossza annyszor szerepel, ahány menetrendszerű járat az útvonalon közlekedik.

A személyszállítás teljesítménye a 49 fő feletti létszámot foglalkoztató vállalkozások, az utasok száma és az utaskilométer pedig az egy fő feletti szervezetek adatait tartalmazza. Autóbusz-közlekedésnél a hálózathossz, a viszonylatok száma és hossza a vállalkozások székhelye szerinti adat; a járműállomány, valamint a férőhely helyi és helyközi adatokat tartalmaz.

A légi közlekedés szállítási teljesítmény adatai a külföldről külföldre történő szállítások adatai nélkül szerepelnek.

Postautalvány: rendelkezés pénzösszeg továbbítására és kifizetésére. Az adatok nem tartalmazzák az átutalási postautalványokat.

A postaforgalmi adatok (levél-, csomagfelvétel) 2004. évi nagymértékű csökkenését a Levélfeldolgozó üzem megszűnése okozta.

Távbeszélő-fővonal: előfizetői szerződés alapján a ténylegesen üzemben lévő és átmenetileg szünetelő lakás- és közületi (újabbán üzleti, intézményi) fővonalak, továbbá a bárki által igénybe vehető nyilvános állomások, a szolgálati üzemi fővonalak, valamint az ISDN-vonalak. 2005-től itt van nyilvántartva a kábeltelevíziós hálózaton keresztül szolgáltatott vonalak száma is. 2009-től pedig ide tartoznak a szélessávon (DSL-en vagy optikán) keresztül nyújtott helyhez kötött VoIP hangcsatornák is.

Hagyományos fővonal: lakás, közületi, nyilvános, szolgálati üzemi fővonal, ISDN nélkül.

Lakásfővonal: a lakásba bekötött működő vagy átmenetileg szünetelő fővonal.

Közületi fővonal: a közületi előfizető használatában lévő fővonal.

Nyilvános fővonal: a közcélú távbeszélő-hálózathoz csatlakozó, különleges kialakítású távbeszélő, fax-vagy adatátviteli nyilvános állomás fővonala.

ISDN: Integrated Services Digital Network, azaz integrált szolgáltatású digitális hálózat. Lényege a digitális jelátvitel mellett a szolgáltatások integrálása, alapja az, hogy oly módon ötvözi egy hálózatba a beszéd-, az adat- és képátvitelt, hogy azok digitális úton jutnak el a küldőtől a címzetthez.

Kábeltelevíziós hálózat: rádió- és televízióműsorok jeleinek elosztására szolgáló kábeles távközlőhálózat, a telekhatáron belüli rendszerrel együtt. 2005-től vezetékek nélküli, földfelszíni mikrohullámú szolgáltatás nélkül. 2009-től IPTV szolgáltatás is ide tartozik.

Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakás: olyan lakás, amelyben egy vagy több működő kábeltelevíziós hálózati végpont van, függetlenül attól, hogy a lakás tulajdonosa vagy bérlője a hálózat előfizetője-e.

Előfizető: akinek a tárgyév végén a szolgáltatóval érvényes előfizetői szerződése van.

Internet-előfizetés: az internetszolgáltatók előfizetéseinek száma, függetlenül attól, hogy az adott kapcsolatot hányan használják. (2007-től az internet-előfizetések száma, illetve a vezetékek nélküli hálózatra vonatkozó internet előfizetések száma nem tartalmazza a mobil internet adatokat, mert ezt a kapcsolattípust területre nem bontható adatként kezeljük.)

Adatforrás: a KSH szervezeti szintű szállítási, posta és távközlési adatgyűjtései, a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium, valamint a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala.

8. Környezet

Rendszeres közterület-tisztítás: a közlekedés célját szolgáló közterületeken (utak, terek, alul- és felüljárók, járdák stb.) hetenként legalább egyszer végzett tisztítás.

Települési szilárd hulladék: a háztartási hulladék, valamint minden egyéb, a háztartáshoz hasonló összetételű és ezért azzal együtt szállítható és ártalmatlanítható hulladék.

Hulladékgyűjtésbe bevont lakás, üdülő: az a lakás, illetve üdülő, ahonnan az ezzel megbízott vállalkozások rendszeresen elszállítják a hulladékot.

Elszállított hulladék: tartalmazza a lakosságtól, a közterület tisztításából és a közterületen elhelyezett szelektív gyűjtőkből elszállított hulladékot is.

Összes hasznosított és ártalmatlanított hulladék: amely magában foglalja az újrafeldolgozással, komposztálással, égetéssel és a lerakással hasznosított hulladék összes mennyiségét.

Adatforrás: a köztisztasági vállalatok és a rendszeres köztisztasági tevékenységet végző egyéb vállalkozások jelentése.

A fővárosban 2010. augusztus 1-jén megkezdte működését a Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep, ezért a korábbi évekhez képest jelentősen módosult az egyes tisztítási fokozatokban megtisztított szennyvíz, illetve a tisztítatlan szennyvíz aránya.

Mechanikai szennyvíztisztítás (I. fokozat): a szennyvízben lévő szilárd, szűrhető vagy ülepezhető szennyező anyagok eltávolítása gépekkel vagy speciális berendezésekkel.

Biológiai szennyvíztisztítás (II. fokozat): a mechanikailag már tisztított szennyvíz további tisztítása mesterségesen irányított biológiai folyamatok (rendszerint mikroorganizmusok) segítségével. A mechanikai és a III. szennyvíztisztítási fokozattal kombinálva is használatos.

III. szennyvíztisztítási fokozat: a már előzetesen mechanikailag és biológiailag is tisztított szennyvíz további tisztítása biológiai és/vagy kémiai, fizikai módszerekkel.

Környezetvédelmi beruházás: minden olyan beruházási ráfordítás, amelynek elsődleges célja a környezet-szennyezés vagy bármilyen más környezetkárosítás megelőzése, csökkentése és megszüntetése.

Közvetlen környezetvédelmi beruházás: olyan pótlólagos beruházások, amelyek nem vagy csak minimális mértékben változtatják meg a termelési folyamatot, és amelyek alapvető feladata a szennyezések, környezetkárosítások mérséklése, elhárítása, ellenőrzése.

Integrált környezetvédelmi beruházás: olyan, a termelés technológiai folyamatába beépülő eljárások, amelyek a termelési folyamatot vagy a termelőberendezést oly módon változtatják meg, hogy kevesebb szennyező anyag, illetve környezetkárosítás keletkezzen, mint amennyi az eljárás nélkül keletkezne.

Szervezeten belüli, folyó környezetvédelmi beruházás: a környezetterhelés csökkentését szolgáló berendezések működtetéséhez rendelhető, szervezeten belüli, folyó ráfordítások. A külső szolgáltatóknak környezetvédelmi szolgáltatásokért fizetett díjak, valamint a szervezeten belüli, folyó ráfordítások nemzetgazdasági szinten nem összegezhethők, mivel ez a ráfordítások nem kívánt halmozódásához vezetne.

9. Budapesti agglomeráció

Nagyvárosi településeggyüttesen az ország területén már kialakult agglomerációkat, az agglomerálódás valamely stádiumában lévő agglomerálódó térséget, illetve a kevésbé szorosan összefonódó településeggyütteseket értjük. Jelenleg a budapesti agglomerációba 80 Pest megyei település tartozik. Az agglomeráció és a településeggyüttes beosztása a következő:

Az agglomeráció központja: Budapest

Az agglomeráció társközpontjai: Budakeszi, Budaörs, Dunaharaszti, Dunakeszi, Érd, Fót, Gödöllő, Gyal, Gyömrő, Kistarcsa, Pécel, Piliscsaba, Pilisvörösvár, Százhalombatta, Szentendre, Szigetszentmiklós, Vác.

Az agglomeráció egyéb települései: Alsónémedi, Biatorbágy, Budajenő, Budakalász, Csobánka, Csomád, Csömör, Csörög, Délegyháza, Diósd, Dunabogdány, Dunavarsány, Ecser, Erdőkertes, Felsőpakony, Göd, Halásztelek, Herceghalom, Isaszeg, Kerepes, Kisoroszi, Leányfalu, Maglód, Majosháza, Mogyoród, Nagykovácsi, Nagytarcsa, Ócsa, Órbottyán, Páty, Perbál, Pilisborosjenő, Pilisjászfalu, Pilisszántó, Pilisszentiván, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pócsmegyer, Pomáz, Pusztazámor, Remeteszőlős, Solymár, Sósút, Szada, Szigethalom, Szigetmonostor, Sződ, Sződliget, Tahitófalu, Taksony, Tárnok, Telki, Tinnye, Tök, Tökök, Törökbálint, Üllő, Üröm, Vácrátót, Vecsés, Veresegyház, Visegrád, Zsámbék.

Az északi szektor települései: Csomád, Csörög, Dunakeszi, Fót, Göd, Órbottyán, Sződ, Sződliget, Vác, Vácrátót.

A keleti szektor települései: Csömör, Erdőkertes, Gödöllő, Isaszeg, Kerepes, Kistarcsa, Mogyoród, Nagytarcsa, Pécel, Szada, Veresegyház.

A délkeleti szektor települései: Alsónémedi, Ecser, Felsőpakony, Gyal, Gyömrő, Maglód, Ócsa, Üllő, Vecsés.

A déli szektor települései: Délegyháza, Diósd, Dunaharaszti, Dunavarsány, Érd, Halásztelek, Majosháza, Pusztazámor, Sósút, Százhalombatta, Szigethalom, Szigetszentmiklós, Taksony, Tárnok, Tökök.

A nyugati szektor települései: Biatorbágy, Budajenő, Budakeszi, Budaörs, Herceghalom, Páty, Perbál, Telki, Tinnye, Tök, Törökbálint, Zsámbék.

Az északnyugati szektor települései: Budakalász, Csobánka, Dunabogdány, Kisoroszi, Leányfalu, Nagykovácsi, Pilisborosjenő, Piliscsaba, Pilisjászfalu, Pilisszántó, Pilisszentiván, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pilisvörösvár, Pócsmegyer, Pomáz, Remeteszőlős, Solymár, Szentendre, Szigetmonostor, Tahitófalu, Üröm, Visegrád.

Az adatok tartalma többségében megegyezik az előző fejezetekben közöltekkel. Ahol eltérés van, ott az adathoz a szükséges megjegyzést szerepeltetjük. Egyes adatok a településre nem bontható adatokat nem tartalmaznak, ezért eltérnek a szakfejezetben közölt adatoktól.

A közműellátottsági adatok a közmű szolgáltatóktól, a lakásállományra vonatkozó adatok a KSH adatgyűjtéséből származnak.

A szociális ellátásra vonatkozó, illetve az egészségügyi és oktatási adatok az adott közigazgatási egység területén működő intézményekre vonatkoznak, így eltérhetnek a megfelelő fejezetben közöltektől.

Egyes adatok a településre nem bontható adatokat nem tartalmaznak, ezért eltérnek a szakfejezetben közölt adatoktól.

10. Az Európai Unió fővárosainak főbb adatai

A fejezetben az Európai Unió fővárosainak néhány főbb, a városi élet minőségének mérésére szolgáló mutatója szerepel. Az intenzitási arányszámok alapja minden esetben az Eurostat városi adatbázisban szereplő népszámlálási vagy január 1-jei lakónépesség, ezért azok az érintett fővárosok és Budapest egyéb adatközléseihez képest eltérhetnek.

Területi egységek: az Európai Unió fővárosainak esetében két kivétellel a városi adatok vonatkozási területe a főváros közigazgatási területe. London és Párizs esetében az Eurostat javaslata szerint Nagy Lontont (*Greater London*) valamint Párizs és közvetlen agglomerációját (*„Paris petite couronne”*) közöljük, melyek így két egymással összevethető egységet képeznek. Párizs és közvetlen agglomerációjának részei: Párizs, Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis and Val-de-Marne.

Adatforrások:

Az Eurostat városi statisztikai adatbázisa (Urban Audit felmérés).

Népesedési tendenciák a kelet-közép-európai fővárosokban, Központi Statisztikai Hivatal, 2005.

Census of Population 2001, Volume II, Data by district, municipality/community, Republic of Cyprus, 2004.

Census 2005. Volume 1. Population Classified by Area, Government of Ireland, Dublin, 2006.

Továbbá az alábbi hivatalok adatbázisai:

City of Amsterdam Departement for Research and Statistics, Statistik Austria, Statistisches Landesamt Berlin, Federal Statistical Office Germany, National Statistical Service of Greece, Central Service for Statistics and Economic Studies (STATEC) Luxembourg, Institut National de Statistique Belge (Statistics Belgium), Office of National Statistics (ONS) United Kingdom, Central Statistics Office Ireland, Statistics Finland, Statistical Office Copenhagen, Statistics Denmark, National Statistical Institute of Portugal, Statistical Office of the Republic of Slovenia, Statistical Office of Estonia, National Statistics Office Malta, Institut National de la Statistique et des Études Économiques France (INSEE), Ufficio di Statistica e Censimento del Comune di Roma, Statistics Sweden, Czech Statistical Office, Statistical Office of the Slovak Republic, Central Statistical Bureau of Latvia, Statistics Lithuania, National Statistical Institute of the Republic of Bulgaria, National Institute of Statistics Romania.